

Samvirke

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

KL

NR. 6 . 1968 . 1. APRIL

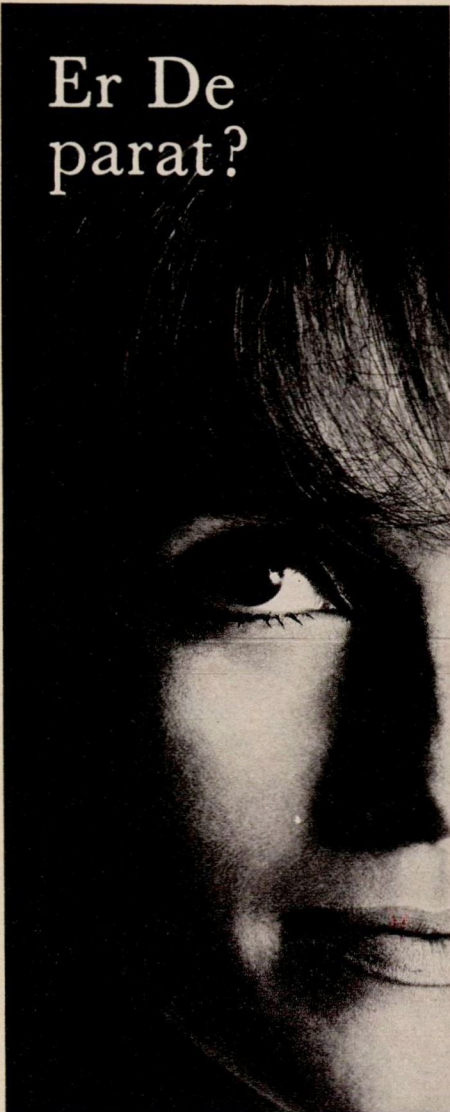

Esbjerg havn fejrer 100 års jubilæum den 24. april. Læs artiklen inde i bladet om den kolossale udvikling, der er foregået, siden den vestjyske hovedstad blev grundlagt med fire huse og 13 indbyggere.

Taarbæk
Kommunes Biblioteker

Er De
parat?

Vil det blive i denne måned, De prøver en ny form for menstruations-beskyttelse?

Der er nemlig en lettere, bedre måde.

Det er Tampax tamponer!

Båret indvendig giver de fuldstændt sikkerhed. Kolliderer aldrig med nogen af Deres sædvanlige gøremål. Forhindrer odeur og irritation. Og det silkeglatte indføringshylster gør indføringen let og bekvem.

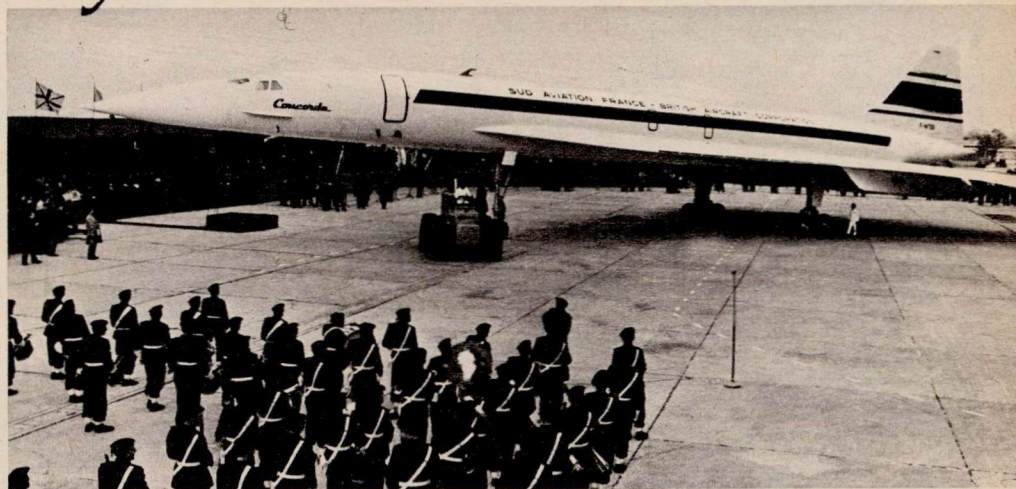
Millioner af moderne, selvbevidste kvinder vil aldrig bruge – eller skifte til – noget som helst andet.

TAMPAX
tamponer

MENSTRUATIONSBEKYTTELSE - BÆRES INDVENDIG
TAMPAX SCANDINAVIA A/S KØBENHAVN

Foran en ny revolution i
lufttrafikken:

STØRRE fly HURTI- GERE fly STØRRE lufthavne

Om seks-otte år ændres billedet af lufttrafikken totalt, når større eller hurtigere jetmaskiner indsættes.

I FERIETRAFIKKEN er der nu – under *Scania* flag – indsat DC-8 jetmaskiner, som kan rumme 165 passagerer. Der skal fem førsteklases jernbanevogne til at rumme samme antal. Ingen andre maskiner, der letter fra Kastrup lufthavn, kan på én gang tage så mange passagerer. De fleste fly har „kun“ plads til cirka hundrede passagerer.

Uden for Danmark flyver endnu rummeligere DC-8ere. Det amerikanske charterfly-selskab, som i sommer fører tyske og hollandske brugsforeningsmedlemmer på familiebesej i USA og Canada, anvender DC-8ere med plads til henholdsvis 183 og 269 passagerer.

Disse maskiner er overgangsleddet til rigtig store jetmaskiner, som er i luften om seks-otte år:

* **Op til 300 passagerer** vil der være plads til i kategorien: *luftbusser*. Med denne maskintype kan alle feriemål i Sydeuropa, Mellemøsten og Nordafrika nås fra en hvilken som helst europæisk lufthavn uden mellemlanding og i 800 kilometers fart.

Inden 1975 ventes omkring 280 luftbusser i brug i Europa, betalt med omkring 24 milliarder kroner (i vore dages pengeværdi). Stykvis får man en luftbus for 75-120 mill. kr. Til sammenligning: man kan få bygget et 10.000 tons passagerskib med 300-400 komfortable passagerpladser for omkring tres millioner kroner.

Der er økonomisk krig mellem Europa og USA om luftbusserne. Et statsstøttet tysk-fransk-engelsk konsortium regner med at sælge 200 luftbusser i Europa (à ca. 75 mill. kr.). Amerikanerne har dog allerede nu 88 ordrer på luftbusser à 125 mill. kr. pr. styk til europæisk trafik.

* **Op til 490 passagerer** skal der være i en *jumbojet*. Disse maskiner bygges allerede

Her står et par milliarder kroner, mange store håb og megen slid. Det er den første super-søsoniske flyvemaskine, et resultat af fransk-engelsk samarbejde. Maskinen skal nu gennemgå prøveflyvninger, før typen seriebygges til flyveselskaberne.

nu i USA og kommer frem i 1970-71. SAS (det skandinaviske flyvekonsortium) har tegnet sig for to (tilsammen 375 mill. kr.). De bliver store: 70 meter lange og næsten lige så brede fra vingespids til vingespids. Halen rager op i luften som et firetagers hus. Mens der kun skal fire mand til at

Samvirke

41. årgang. Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Kaj Christiansen, J. Rahbe Mathiesen og Otto Riis, redaktionschef. Redaktionens adresse: Roskildevej 65, Albertslund, telefon: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgiver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes.

styre maskinen og betjene al dens maskineri, kræves der seksten til at servere for passagererne under flyvningen med tusind kilometers fart i 12.000 meters højde.

* **Mere end dobbelt så hurtigt** skal det gå med *supersoniske fly* (SST), som kan leveres efter 1973. Europa fører i et kapløb med USA med den fransk-engelske *Concorde*, som med 132 passagerer og 2500 kilometer (to gange lydens hastighed) i timen skal kunne flyve fra Paris til New York på 3½ time.

For en halv snes år siden enedes England og Frankrig om sammen at bygge et supersonisk fly. Begge lande var klar over, at de hver for sig ikke havde råd til det. Det er næsten gået sådan, at de heller ikke har råd dertil i *samarbejde*. Der er nu brugt over fem milliarder kroner. For disse penge har de indtil nu hver fået én flyvemaskine.

Det aftaltes, at englænderne skulle bygge næsen, motorerne og halepartiet, fransk-mændene resten. Men der var uenighed fra starten, og det er sært, at der overhovedet er kommet en flyvemaskine ud af samarbejdet.

Den franske maskine, nr. 001, og derefter den engelske, nr. 002, skal fra i år prøveflyves, ialt hver 4250 timer, så alle fejl glattes ud. Leveringerne vil tidligst begynde i 1973 med tre-fire maskiner om måneden. Der skal allerede nu være bestilt 74 maskiner af 16 flyveselskaber, som for hver maskine har erlagt 2½ mill. kr. i „håndpenge“. Concorden koster omkring 200 mill. kr. pr. styk.

Kan vi tåle det?

En SST, der flyver to gange lydens hastighed, gennemtryder konstant lydmuren under sin flyvning. Maskinen skyller en regelmæssig serie lydbølger hen over jordens overflade, og bragene vil blive voldsomme, end man nogensinde har hørt dem.

Passagererne flyver fra støjen, men flyver de med roligt sind? Maskinens skrog opvarmes til 120 grader celsius af gnidningsmodstanden og må derfor nedkøles. Hertil bruges brændstoffet. Som en slags kølevæske skal det konstant cirkulere mellem maskinens ydervæg og kabinens indervæg. Det forekommer ikke beroligende, at folk skal sidde omgivet af 85.000 kilo højeksplosivt brændstof.

Passagererne kommer til New York et par timer før de startede fra Paris. Afgang Paris klokken 12, ankomst New York kl. 15.30 pariseretid betyder 9.30 New Yorkertid.

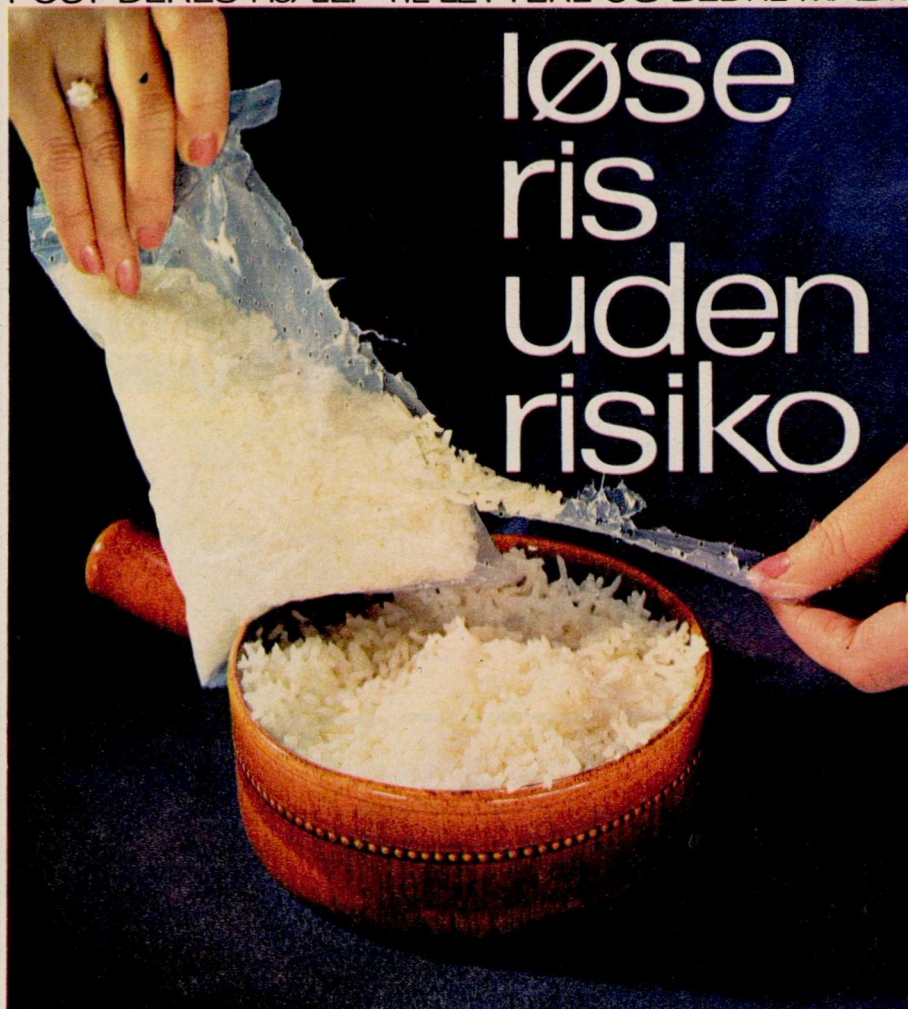
Men menneskets „biologiske ur“ kan der ikke uden videre stilles om på. Endnu er flyvemedicinerne ikke fuldt ud klar over, hvordan almindelige passagerer befinder sig efter SSTens lynhurtige flugt over Atlanten.

Lufthavnene rækker slet ikke

Jumbojet, luftbusser og SSTere betyder en næsten uoverkommelig trafik på lufthavnene.

Fortsættes næste side.

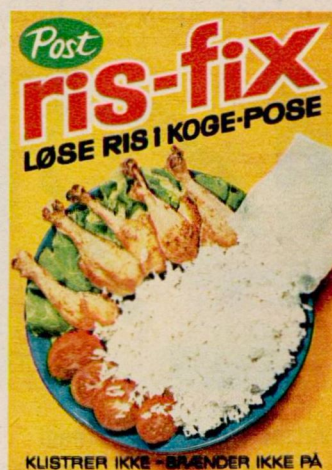
POST-DERES HJÆLP TIL LETTERE OG BEDRE MAD..

løse ris uden risiko

Post
ris-fix
i KOGE-POSE

lettere end kartofler
klitrer ikke
brænder ikke på
lykkes altid

KLITRER IKKE - BRÆNDER IKKE PÅ

Så let kan De lave løse ris med POST RIS-FIX:

1 Læg kogeposen med RIS-FIX i kogende vand. Kog i 16 minutter.

2 Tag kogeposen op. Lad den dryppe af. RISEN ER FÆRDIG.

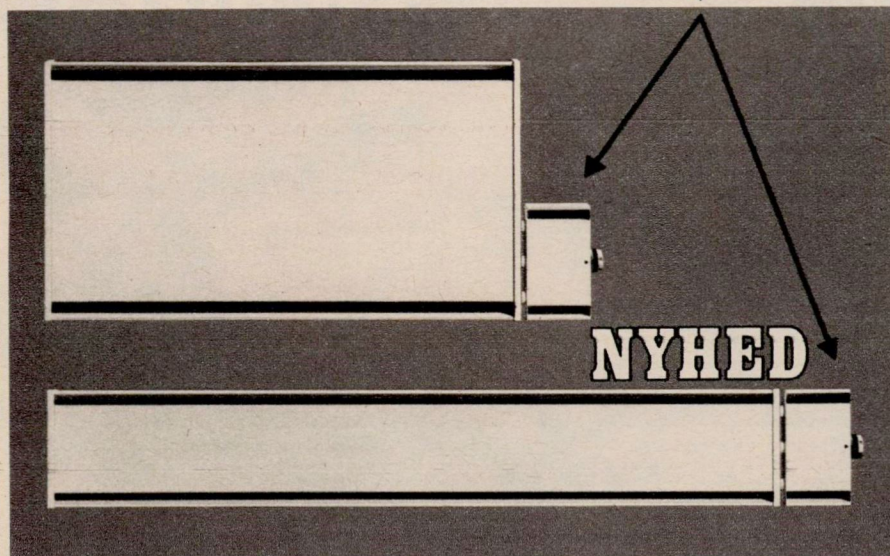
3 Riv kogeposen op og server de lækre, løse ris.

JUL. A. JØRGENSEN A/S · AARHUS · DEN DANSKE AFDELING AF GENERAL FOODS CORP.

Flamingo varmepaneller har ægte rumtermostat, fordi den er rigtigt anbragt..... for sig selv!

Kun en ægte rumtermostat - separat anbragt (pat. anm.) og derfor ekstra fintfølelse - er i stand til at gi' præcis den temperatur, De ønsker i stuen - og holde den konstant med $\frac{3}{4}$ grads nøjagtighed.

Varmer måles som bekendt i grader! Derfor har Flamingo reguleringsknap med klar indstilling fra 5° til 30° C.

Hvorfor nøjes med indstillinger som 1, 2 og 3, når det, De har brug for, er varmegrader. Flamingo har en knap og ingen mulighed for fejltagelser.

Flamingo varmepaneller er helt lydløse takket være det patentanmeldte glideophæng. Enkel formgivning med frontside helt uden knapper og navnetræk. Der er 3 høje og 3 lave Flamingo varmepaneller i størrelser til ethvert behov. Alle fås til 220 eller 380 volt vekselstrøm.

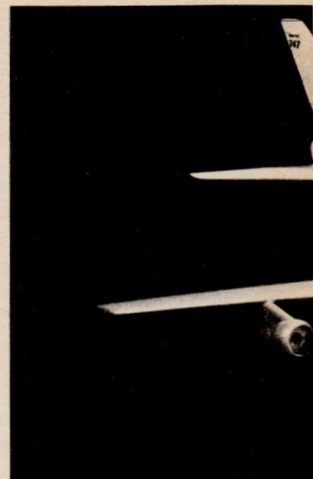
800 watt: 34 × 74 cm	Kr. 138,-	15 × 106 cm	Kr. 118,-
1000 watt: 34 × 91 cm	Kr. 158,-	15 × 131 cm	Kr. 138,-
1400 watt: 34 × 112 cm	Kr. 188,-	15 × 176 cm	Kr. 168,-

Flamingo

Hurtig og effektiv opvarmning - også i sommerhuset!

Jumbojet med 490 pladser. SAS har købt to af denne type, hvis størrelse illustreres af det indsatte billede af en Metropolitan, der har været indsat på indenlandske ruter.

Ad fire dobbeltdøre går de 490 passagerer ind i jumbojetten. 16 stewardesser skal kunne klare serveringen. Personerne sidder ikke i en rigtig jumbojet, men i en helstørrelsesmodel.

En jumbojet, der klokken ni morgen skal fra Kastrup til f. eks. Malaga med 490 passagerer betyder tilstrømning af mere end et par hundrede biler inden for en halv times tid. Så skal 490 billetter kontrolleres. Næsten tusind kufferter skal vejes og mærkes og sendes ud til maskinen. Der skal stemples i 490 pas. Så skal passagererne ud til maskinen. Går de fire og fire i geledderne, bliver marchkolonnen mere end hundrede meter lang.

Hvis der nu skal gå en tilsvarende jumbojet en halv time senere, hvis der samtidig kommer én, og hvis der ind imellem skal ekspederes tre-fire almindelige maskiner med „bare“ et hundrede passagerer i hver (og alt dette er da ganske sandsynligt), skal der ikke megen fantasi for at forestille sig det rene lufthavnskaos.

Der er allerede nu tanker fremme om, at fremtidens større og mere effektive lufthavne kun skal tjene trafikafviklingen. Lufthavnsbygninger er alt for dyre som ramme om passagerernes korte ophold.

Lufthavnenes ankomst- og afgangspersoner skal trafikalt forbindes med bybanernes net. Man er allerede i gang i London. Til og fra jumbojet-perronerne bliver der direkte rulletrappeforbindelse til undergrundsbanen såvel som en almindelig banelinje. Stationen bygges lige under lufthavnsbygningen.

De store og hurtige fly betyder også, at hotelindustrien i storbyerne må ændres to-

talt. Derfor har flyveselskaberne allerede nu begyndt at vise interesse for hoteldrift. Et stort amerikansk selskab for for nyligt købt 42 storhoteller med ialt 13.000 værelser og ca. 20.000 senge i 28 lande. Selskabet vil altså skaffe husly til sine kunder. Hvis flere flyveselskaber viser samme interesse for storhoteller, vil denne industri i løbet af ganske få år være domineret af nogle få, verdensomspændende kæder.

Hvem skal nu betale?

Hvis man nu gør op: anskaffelse i hele Europa af nye fly til en værdi af omkring firs milliarder kroner (fire gange Danmarks årlige statsudgifter) foruden udvidelse af lufthavne og indretning af bybanelinjer, som forbinder bycentrene med lufthavnene, og dertil opførelse af storhoteller, bliver lufttrafikkens næste udviklingstrin et dybt indgribende samfundsøkonomisk problem i alle lande, som er med i denne udvikling.

Danmark skal under SAS-aftalen (heldigvis) kun skaffe to syvendedele af pengene til nye flyvemaskiner, men vi skal selv bidrage stort til den nye lufthavn. De hundreder af millioner, det vil sluge, forøges måske, fordi det undervejs bliver nødvendigt at anlægge s-bane til Saltholm. Så skal storlufthavnen på Saltholm realiseres samtidig med projektet om en øresundsforbindelse.

Måske bliver det dejligt. I hvert fald bliver det dyrt.

cigarart

bellman

Noget helt nyt og cigarart - Bellman Cigarill

Bellman Cigarill 45 øre. Fås i 10, 20 og 50 stk. pakninger Import:

Nordisk Tobaks Kompagni A/S.

OG NORDEN EUROPA

Kan Nordens lande samles i et snævrere økonomisk samarbejde end hidtil? Dette spørgsmål belyser økonomi- og handelsminister P. Nyboe Andersen i denne artikel, skrevet specielt til Samvirke i anledning af, at de nordiske statsministre, udenrigsministre og handelsministre straks efter påske mødes i København for at drøfte de nordiske landes forhold til Fællesmarkedet, samarbejdet i EFTA og mulighederne for at udvide det nordiske økonomiske samarbejde.

DEN 19. december 1967 måtte Fællesmarkedets ministerråd konstatere, at det på grund af Frankrigs modstand ikke var muligt at nå til enighed om at indlede forhandlinger med Storbritannien om dette lands optagelse i De europæiske Fællesskaber. For Danmark og Norge, som har søgt forhandlinger om optagelse samtidig med Storbritannien betyder dette, at også vi må indstille os på en ny venteperiode, før forhandlinger igen kan blive aktuelle. Hvor længe denne periode vil vare, kan ingen vide, men nogle år vil der desværre nok komme til at gå.

Konsekvenserne af denne udvikling er på mange punkter anderledes og også alvorligere end konsekvenserne af det første franske veto for fem år siden, i januar 1963.

Dengang stod frihandelsområdet EFTA endnu midt i arbejdet med at afvikle toldsats og kvantitative restriktioner, og det var således muligt at give EFTA-samarbejdet et skub fremad ved at vedtage en hurtigere afvikling af disse. I sammenhæng med denne beslutning blev det endvidere muligt at opnå forskellige andre forbedringer. F. eks. fik Danmark visse indrømmelser på landbrugsområdet.

Inden for Fællesmarkedet havde man endnu ikke fået fastlagt retningslinierne for den fælles landbrugspolitik, og samtidig var man i færd med at forberede de toldforhandlinger, der skulle føres med den øvrige verden under den såkaldte „Kennedy-runde“. Begge disse spørgsmål havde medlemslandene en så stor interesse i at få løst, at de fortsatte deres samarbejde trods den krise, som blev udløst af det franske veto mod Storbritanniens optagelse.

Situationen er i dag ganske anderledes. Det arbejde, Fællesmarkedet nu står overfor, er ikke præget af nær så håndgribelige problemer som i 1963. Der er en større risiko for, at samarbejdet skal stagne på grund af den krisestemning, som er en realitet efter beslutningen den 19. december sidste år.

I EFTA står man nu med et fuldt udbygget frihandelsområde for industrivarer. Det er under disse omstændigheder nok desværre begrænset, hvad der yderligere kan

opnås i EFTA. Vi vil naturligvis fra dansk side fortsætte bestræbelserne for at få EFTA-samarbejdet udvidet, først og fremmest på landbrugsområdet, hvor vi mener, at der ikke er gjort de fornødne fremskridt. Det må imidlertid erkendes, at skal der ske væsentlige ting på dette område, forudsætter det, at de andre medlemslande ændrer hele deres landbrugspolitik. Det er klart, at dette ikke er nogen let sag.

SPØRGSMÅLET er, hvad der så kan gøres i ventetiden, inden udvidelsen af Fællesmarkedet kan blive en realitet, for at sikre, at vi dels styrker vort erhvervsliv og vor konkurrenceevne og dels forbereder os bedst muligt på deltagelsen i det store europæiske marked, hvilket fortsat er vor markedspolitiske målsætning.

Her melder tanken om et udvidet nordisk samarbejde sig naturligt. Det frie nordiske marked for industrivarer er EFTA's største resultat for os. Samhandelen mellem de nordiske lande er vokset mere end dobbelt så stærkt som vor samhandel med de øvrige EFTA-lande. For Danmark er Sverige i dag det største enkeltmarked for industrivarer, og Sverige er i dag en større leverandør af industrivarer til Danmark end Storbritannien.

Trods denne udvikling dækker Danmark alligevel under 5 pct. af Sveriges forbrug af industrivarer. Der er derfor mulighed for meget store udvidelser af den nordiske samhandel. De nordiske industrier har i dag et nært og til stadighed voksende samarbejde. Vi har et fælles nordisk arbejdsmarked, som, den dag da den faste Øresunds-forbindelse er en realitet, vil kunne få særlig stor betydning. Vi har et vidtgående samarbejde på lovgivningsområdet. Alt dette sammen med de nordiske landes sprogfællesskab og fælles historiske og kulturelle baggrund danner det bedst

mulige grundlag for et samarbejde, som skulle kunne gå væsentligt videre end det samarbejde, som i dag er etableret i Fællesmarkedet.

DET ER ikke desto mindre et faktum, at bestræbelserne i den sidste halve snes år på at tage nye samarbejdsområder op mellem de nordiske lande har været uden nævneværdige resultater. Forklaringen herpå er i og for sig enkel nok, og et par eksempler vil vise de vanskeligheder, som består. Danmark ønsker naturligt nok et nærmere samarbejde på landbrugsområdet. Dette ville imidlertid betyde ofre fra norsk og svensk side, og der er derfor en

betydelig modstand i begge lande imod et sådant samarbejde. Sverige og Finland er traditionelt interesseret i en nordisk toldunion med fælles toldsatser over for omverdenen. En sådan toldunion ville formentlig medføre, at visse danske toldsatser måtte forhøjes noget, og den danske industri frygter, at dette vil forøge dens omkostningsniveau, og er derfor imod tanken om en toldunion.

På samme måde er det med de fleste andre områder, som kan tænkes at indgå i et udvidet nordisk økonomisk samarbejde. Et eller flere nordiske lande vil være for, et eller flere imod, at et bestemt område medtages. Betragter man alle områder under ét, vil man

imidlertid se, at hvert enkelt af de nordiske lande vil kunne opnå visse fordele mod til gengæld at give delvist afkald på visse særinteresser. De nordiske landes situation ligner på dette område den, som forelå, da de Seks i 1956 besluttede at gennemføre Fællesmarkedet. Blot er der den meget betydelige forskel, at de nordiske lande allerede er nært knyttet sammen og har et frit marked for industrivarer. Derfor er der på den ene side ikke det samme pres i retning af at udvide samarbejdet, men på den anden side er vore muligheder for på relativ kort tid at skabe et virkeligt fælles marked betydeligt større end de muligheder, der i sin tid forelå for de Seks.

SRA dansk side mener vi, at den nuværende situation i Europa gør det naturligt, at de nordiske lande tager hele spørgsmålet om karakteren af det nordiske økonomiske samarbejde op til overvejelse på det bredest mulige grundlag. Vi håber, at de øvrige nordiske regeringer vil se på spørgsmålet på samme måde som vi, når de nordiske statsministre, udenrigsministre og handelsministre mødes i København efter påske for at drøfte de nordiske landes forhold til Fællesmarkedet, samarbejdet i EFTA og mulighederne for at udvide det nordiske økonomiske samarbejde.

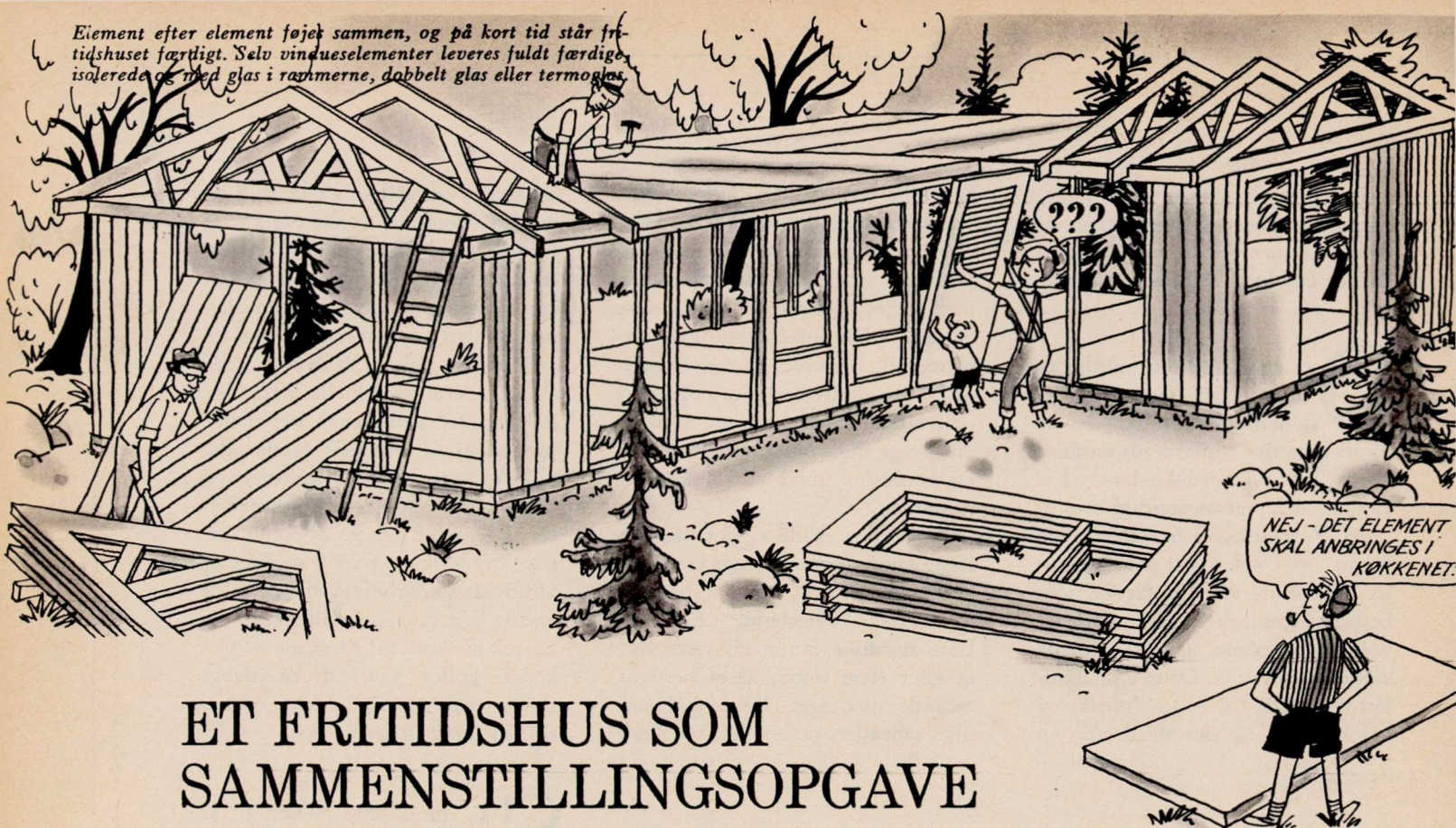
Hvis den politiske vilje er tilstede, kan vi gennemføre et samarbejde, som ikke blot vil gavne os økonomisk på kortere sigt, men også være en slags fremtidsforsikring i vort forhold til Europa. Den dag, vi når vort markedspolitiske mål – at komme med i et stort europæisk marked – vil vi stå bedre rustet hver for sig og vil kunne bevare vort indbyrdes samarbejde, således at Norden forbliver en helhed, også i et samarbejdende Europa.

P. NYBOE ANDERSEN.

Element efter element føjet sammen, og på kort tid står fritidshuset færdigt. Selv vindueselementer leveres fuldt færdige, isolerede og med glas i rammerne, dobbelt glas eller termoglas.

ET FRITIDSHUS SOM SAMMENSTILLINGSOPGAVE

Der er naturligvis forskel i størrelse og omfang – men ellers er ideen med Tectums fritidshuse den samme som med julekalenderne: man tager enkelt-delene i rigtig rækkefølge, føjer dem sammen efter arbejdsanvisningen, og til slut kan værket beundres af alle.

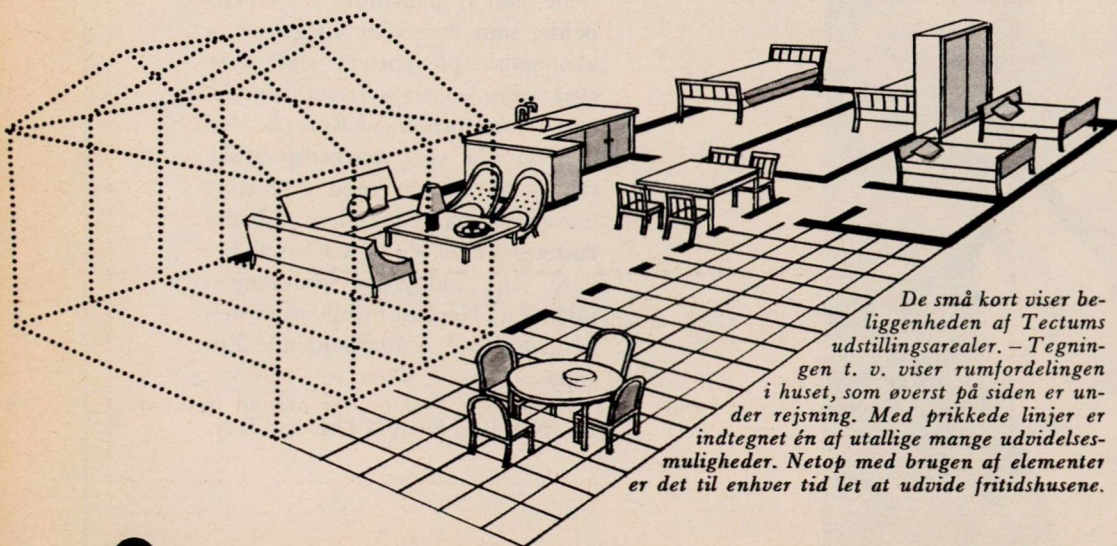
Et bestemt mål går igen i alle husets elementer og enkeltdele, nemlig breddeangivelsen 1220 millimeter. I tilfælde, hvor forskellige mindre dele skal sættes sammen, udgør de ialt de 1220 millimeter. Gulvet i en stue er f. eks. blot fem elementer lagt på fundamentet. Så har man et stueareal på ca. 6 gange $4\frac{1}{4}$ meter. Væggene stilles op af elementer i samme bredde. Et vindueselement er imidlertid kun 915 mm, men så sætter man ved siden af et vægelement på 315 mm, og kabalen går op...

Det er nemt. Selvbyggeren anskaffer sig ikke alene de elementer, der (rigtigt) sat sammen giver det ønskede fritidshus. Han får også leveret alle nødvendige søm og skruer. Så skal han bare selv have hammer, skruetrækker, sav og waterpas. På en uge kan huset gøres klar til indflytning.

Det er et godt hus, man får. Tectums fritidshuse, som kommer fra den førende svenske fabrik Toringe-hus, kendetegnes ved kvalitet. Deres isolering er så god, at den i realiteten overgår, hvad man kan præstere i et normalt familiehuse. Et Tectum fritidshus er f. eks. opført i Godthåb på Grønland, det bruges som helårshus, og isoleringen er upåklagelig, selv under Grønlands vanskelige klimatiske forhold. Derfor

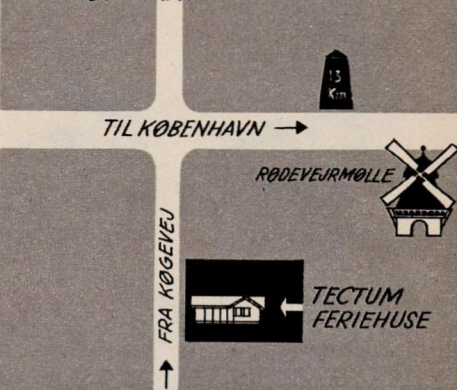
kaldes Tectumhusene med god grund også året-rundt-huse.

Af elementerne kan der opstilles 22 forskellige fritidshuse. Til disse foreligger tegninger og detaljeret angivelse af materialeforbrug. Men en selvbygger kan selv forme sit hus, hvis han ønsker det. Han skal blot sammenstykke det med brug af de til rådighed

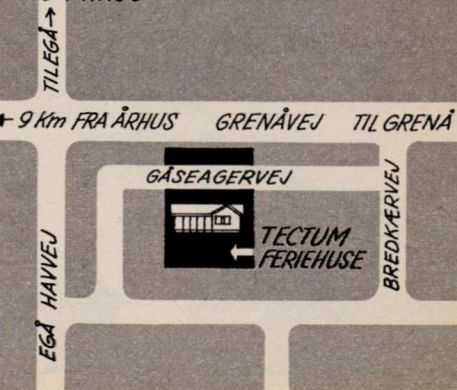

De små kort viser beliggenheden af Tectums udstillingsarealer. – Tegningen t. v. viser rumfordelingen i huset, som øverst på siden er under rejsning. Med prikkede linjer er indtegnet én af utallige mange udvidelsesmuligheder. Netop med brugen af elementer er det til enhver tid let at udvide fritidshusene.

VED KØBENHAVN

VED ÅRHUS

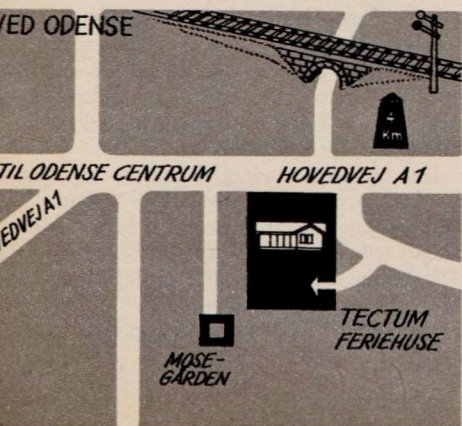
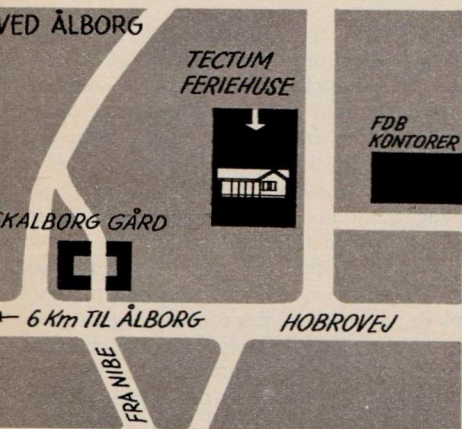
stående 27 forskellige elementer. Fantasien kan få frit afløb, så længe den tøjles af enhedsmålet på 1220 mm og den faste husbredde.

Delene til huset i den gengivne illustration (der er nyeste model i disse fritidshuse) koster omkring 27.000 kr. Kvadratometerprisen er ca. 530 kr. Til prisen skal lægges udgifter til fundament og husets rejsning. Indvendig maling må husejeren udføre på egen hånd. Med i købet følger køkkenelementer og garderobeskabe, de er alle af Tectums guldmedaljebelønnede serie, som for nylig var omtalt her i bladet.

Det er bygherrens fordel, at der foreligger tegninger til alle 22 fritidshuse. Der kan altså forelægges byggeautoriteterne korrekt tegning af det hus, man ønsker opstillet. Hele „papirvandringen“ er Tectum i øvrigt rede til at klare.

Nu kan det jo være, at lysten til fritidshus er større end ens personlige evne til selv at stykke huset sammen. I sådanne tilfælde kan Tectum lade arbejdet udføre. Så er det blot at vælge hus og derefter aftale, på hvilken dag og klokkeslet, nøglen til huset skal udleveres.

Fritidshuse er ikke en vare, der købes efter katalog. Man vil se og røre, man vil drømme sig ind i huset. Hidtil har Tectum kun haft ét egentligt udstillingsareal, nemlig ved FDBs hovedkontor i Albertslund vest for København. Denne udstilling er fornyet, og til påske åbnes tre andre. Derefter kan man se Tectums fritidshuse ét sted på Sjælland, ét sted på Fyn og to steder i Jylland. Kortskitserne herunder fortæller, hvor man finder de fire udstillingsarealer.

303 A

...de kunne nu rulle cerutter i de »gode, gamle dage«

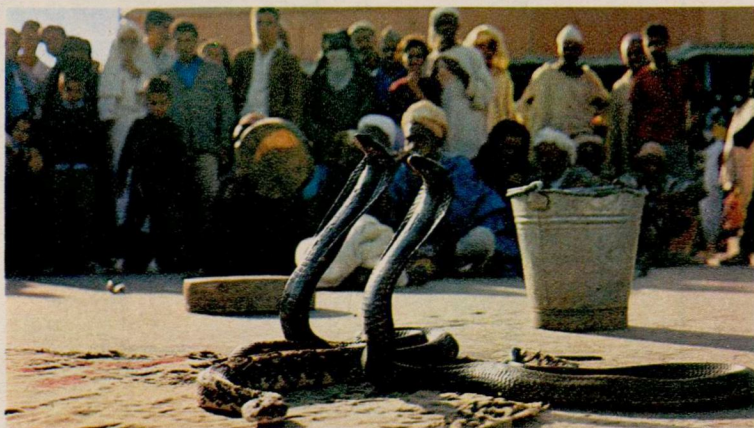
...vi gør det stadig med Golf...! (Smag!)

De specielt udvalgte tobakker i GOLF's indlæg, omblad og dæks behandles efter cigarfabrikkernes gamle, fine traditioner. Det er der mange, der har sans for. Smag GOLF - den er ærligt sin pris værd.

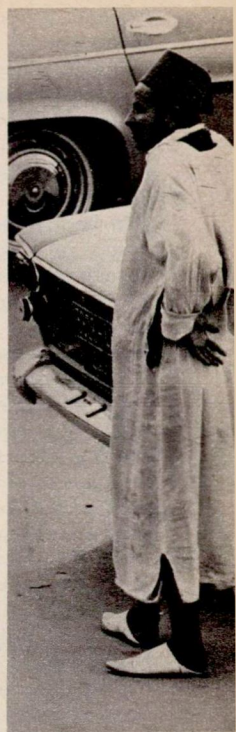
En af Djemaa El Fna's største publikumssucceser er det udstyrsstykke, som ses herover. De to komedianter opfører en arabisk variant af det klassiske Gog og Gokke-tema – den tykke og den tynde – og som statister medvirker et antal tæmmeduer.

Herover: En af de slangetæmmerforestillinger, som hører til pladsens faste attraktioner.

Lange rækker grønmaledede boder danner rammen om tøjhandelen på torvet i Marrakesh, hvor både byens egne indbyggere og tilreisende nomader ekvipere sig.

På D

TEKST OG FOTOS:
HANNE LILLIEBJERG,
CLAUS BENTHIE, ERIK WICHMANN

N EDE FRA pladsen stiger larmen fra trommer, slangetæmmerfløjter, vandsælgerklokker og menneskemængden som et brøl op imod os, og en blandet lugt fra trækulsfyrfade, stegt fisk og mange andre ting følger sig til de andre sanseindtryk. Øjne, ører og næse er på én gang udsat for en så voldsom påvirkning, at det næsten føles som en smerte.

Det er Djemaa El Fna – eventyrfortællernes torv – vi ser ud over. Den berømte plads i Marrakesh, der som en magnet trækker mennesker til fra hele verden. Djemaa El Fna er ikke som andre berømte pladser – Concordepladsen i Paris, Marcuspladsen i Venedig eller den Røde Plads i Moskva – kendt for imponerende arkitektur eller statuer. Dens arkitektur er af højst tvivlsom karakter, og der er som alle steder i den arabiske verden ikke en eneste statue at finde. Djemaa El Fna's berømmelse skyldes først og fremmest de mennesker, som dag og nat befolker pladsen.

Der er mørke tuareger, som er rejst op fra Sydmarokkos støvede ørkenområder. I deres indigoblå kaftaner og sorte turbaner blander de sig med berbere fra de vilde Atlasbjerge, kulsorte negere og folk fra alle Marokkos arabiske stammer.

Menneskevrirmlen rummer også europæ-

Herover i billedrækken og fornedet til højre nogle karakteristiske typer fra Djemaa El Fna's tusindtallige menneskemængde.

JEMAA EL FNAet verdensberømte torv i Marrakech

iske og amerikanske turister og europæiske beatniks, som føler sig dragne mod denne plads, hvor man køber *khif* – det arabiske ord for haschis – over disken hos cykelsmeden formedelst 1,50 kroner for en pæn portion. Rygtet om Djemaa El Fna, hvor man kan leve for få kroner om dagen, er løbet ud i beatnikkredse, og de stævner til fra nær og fjern.

I pladsens små, mørke cafélokaler eller på de rått sammentømrede bænke udenfor møder vi repræsentanter for den koloni af udlændinge, som bor her fast. De fleste kalder sig kunstnere eller studerende, men ingen har set dem foretage sig ret meget andet end at drysse rundt på pladsen eller hænge på de små cafeer.

Deres egentlige daglige fornødenheder er små, for få steder kan man leve så billigt som på plads Djemaa El Fna, hvor en skål suppe koster 35 øre og et måltid stegt fisk med salat 70 øre.

Det, som først og fremmest har skabt Djemaa El Fna's ry, er dens gøglere, som enkeltvis eller i små grupper holder mængdens interesse fangen med de samme numre, aften efter aften. Det er gøglere af denne type, som er stamfædre til vore dages teaterkunst, og der er mellem dem folk, der ville være endt som entertainere af ver-

densklasse, hvis deres vugge havde stået et andet sted end i den arabiske verden.

Der er sorte dansere fra Guinea, kaldet *Gnaouaer*, som til drønende trommer og raslen fra håndbækkener opfører den samme dans som deres forfædre, der for 300 år siden blev bragt til Marokko af kong *Moulay Ismail*. Deres musik og danse bygger på ældgamle voodoo traditioner, og de frembyder et fascinerende skue, når de danser i deres hvide kofter og små, sorte huer med de lange kvaster roterende i takt til musikken.

På en mærkelig måde trænger slange-tæmmerens fløjte gennem den kolossale larm på pladsen. Disse sprøde, rullende toner fra den klassiske slangetæmmerfløjte rejser sig over støjen og ligger skilt ud som et selvstændigt lydbillede. Slangetæmmerkunsten stammer egentlig fra orienten, men har her i Marrakesh, som alle steder, en hypnotisk tiltrækningskraft, selv om den tid, der går med at spænde tilskuernes forventning og få dem til at kaste mønter ind i kredsen, langt overstiger de få øjeblikke, da slangen med udspilet nakkehud svajer foran slangetæmmerens fløjte.

Andre arbejder med mere enkle virkemidler, men derfor ikke mindre raffineret. Eventyrfortælleren – en gammel, skægget

mand med hvid turban, har kun sin stemmes brug, men formår dog at samle en stor skare af børn og voksne, der time efter time lytter til hans fortællinger, som berettes med stor patos og lange kunstpauser.

Manden med de dresserede aber deltager med sin messingfløjte i pladsens enorme symfonikoncert. Det er den mest simple fløjte, der nogen sinde er set: En kort stump messingrør med huller. Det er umuligt for os at få bare en enkelt tone ud af den, men dens ejermænd spiller på den, så den klinger som en tværfløjte.

Pladsen har også sine komedianter. Det er to mænd i fantastiske dragter og med lange sorte proptrækkerkrøller ned ad nakken. De opfører en slags komedie med to gennemgående figurer, som kendes i alle gamle teaterformer verden over: Den tykke og den tynde. Samme kombination som i Gøg og Gokke-filmene eller de gamle danske *Fy og Bi*-film. Som aktører i denne høj-røstede komedie deltager også en flok hvide duer, der er så stakkede på vinger og hale, at de nærmest ligner små høns.

Ud og ind mellem de mange skuepladser færdes vandsælgerne i deres røde dragter med store vandsække af gedeskind på ryggen og skinnende messing-drikkeskåle dinglede fra bæltet. De kolde vandsække hen over ryggen gør alle vandsælgere til sikre ofre for reumatisme, men alligevel udøves dette ældgamle erhverv i dag som i fortiden. Den skingre lyd af vandsælger-

En trup gnaouaer – sorte dansere fra Guinea – danser deres traditionsbestemte danse til drønende trommer.

Hos den tilslørede kvinde i den hvide træbod købes de runde brød, hrobs, som er en fast bestanddel af ethvert arabisk måltid.

Cykelsmeden på Djemaa El Fna sælger ikke blot cykler og reservedele til samme, men også hash – her kaldet khif. Hashis-rygning er officielt ikke tilladt, men lige så udbredt som øldrikning i Danmark. Ryger man ikke, kan man hos kagesælgeren købe specielle khif-kager, og hos manden, der handler med messingtøj, kan købes khif-kandis.

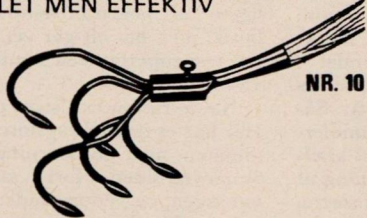

MODERNE HAVEREDSKABER DER LIGGER GODT I HAANDEN

NR. 12

3-GRENET PLANTE-KULTIVATOR
LET MEN EFFEKTIV

NR. 10

5-GRENET
FORVANDLINGS-KULTIVATOR
GLIDER LET GENNEM JORDEN

DE TO FORETRUKNE-FRA

**ZINCK
GODTHAAB**

Mosegrise

bekæmpes effektivt med

**TEMUS
CRIMIDINKERNER**
(mosegrise-majs)

Mosegrise er i de senere år blevet en stadig stigende plage, og bekæmpelsen af disse skadedyr har været vanskelig. Med TEMUS CRIMIDINKERNER er mosegrisebekæmpelsen bragt ind i en ny fase.

TEMUS CRIMIDINKERNER MOD MOSEGRISE er Deres nye og effektive hjælpemiddel.

Lette at udlægge - virker omgående - kernerne er imprægneret mod fugt og klimasikre.

TEMUS CRIMIDINKERNER er af Statens Skadedyrlaboratorium anerkendt til bekæmpelse af mosegrise.

Vejl.	500 g	1 kg	5 kg
priser: kr.	11,00	19,80	88,00

TEMUS CRIMIDINKERNER
kan udlægges hele året.

nes messingklokker er en uundværlig del af Djemaa El Fna.

En dreng på ca. 8 år med et kønt, mørkt ansigt og store spillende øjne kontakter to lidt ældre engelske damer. Han benytter en raffineret og gennearbejdet teknik: - *Do you want a small guide for nothing?* spørger han med et tillidvækkende smil og går snart hånd i hånd med damerne, som allerede har fuld fortrolighed til det indtagende barn. De begiver sig på indkøb i medinaen, hvor han har lovet at sørge for, at de opnår en speciel billig pris. Efter at indkøbsturneen er overstået, og han har taget afsked med sine to modelige veninder med et kærligt kys på kinden, som fuldstændig smelter deres hjerter, stryger han af sted til alle de butikker, hvor der er gjort indkøb, og hæver sin aftalte turistprovision: 30 % af det beløb, der er solgt for til damerne!

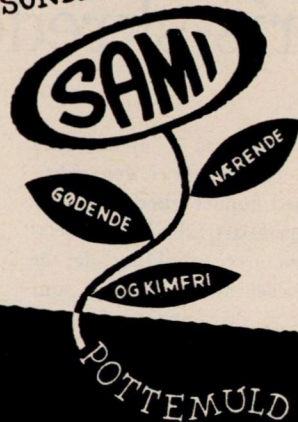
På samme tid er der en handel i gang på hotellet. Et engelsk rejseselskab sidder og spiser på terrassen, da en 16-årig araber nærmer sig med favnen fuld af farvestrålende kjortler, som han viser rundt og tilbyder til specielt lave priser. Men dette selskab er advaret om, at man ikke skal acceptere de første tilbud, man får i Marokko. Selv om miss Jones føler sig meget fristet af en luerød kjole - arabian style - pruster hun derfor forarget, da hun hører prisen, 40 Dirham, og tilbyder med fast stemme 25 Dirham. Det unge handelstalant lytter med bestyrtelse til denne skamløse underbyden, men efter lange og seje forhandlinger enes man til bordets larmende jubel om en pris på 27 Dirham. Alle føler, at miss Jones er gået ud af handelen som den sejrende part, og den unge araber går bort med et forgræmmet udseende. Han er dog ikke spor fornærmet over selskabets latter. Hvorfor skulle han også være det, når han ved, at kjolens rigtige pris i medinaen er 15 Dirham?

Uden om Djemaa El Fna's sydende, kogende centrum ligger hundreder af små handelsboder og cafeer. I kredsen rundt om pladsens indre holder lange rækker af hestetrukne charabanc'er, hvis magre og tit stokhalte forspand står med ludende hoveder og affinder sig med deres elendige tilværelse.

For sidste gang inden natten hejses det hvide flag fra galgen på toppen af moskéen i pladsens hjørne, og bønnenråberen går atter i gang med sit utaknemmelige hvern, at forsøge at overdøve larmen og henlede mængdens opmærksomhed på mindre verdslige foreteelser. På et tag i nærheden kommer en mand frem, breder et lille tæppe ud, vender sig mod mekka og bøjer sig det reglementerede antal gange med panden mod jorden.

Ved midnatstid begynder det at tynde ud i mængden omkring de optrædende, og lidt efter lidt pakker de deres udstyr sammen og går bort. Efterhånden overtages deres pladser af sovende skikkelser. Det er tilrejsende og hjemløse, som i den varme nat lægger sig direkte på jorden og sover uden så meget som en avis under hovedet.

SUNDE PLANTER I

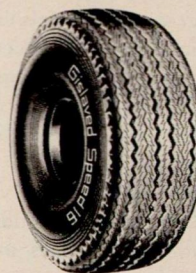
SAMI er færdigbehandlet plantemuld for alle stueplanter, tilsat micronæring - og gødningsstoffer til første års trivsel. SAMI er fortrinlig til udplantning af nye skud. - de vokser sig sunde i SAMI. GARANTI-analyse på hver pose SAMI.

pottemuld

Du og alt dit tekniske pjat! Det eneste, der er i vejen er nok bare, at den er punkteret i motoren...

**MERE
SIKKER
MED NYE**

Gislaved

Kvalitetsdæk til næsten alle biler, for eksempel:

Størrelse	til f. eks.	alm. type	sl. løse
5,20 x 10	Mascot/Partner		74,00
5,20 x 12	Fiat 600 m.fl.	74,00	
5,20 x 13	Anglia/Cortina	79,00	92,50
5,60 x 13	Taunus 12 M m.fl.	88,00	100,00
5,20 x 14	Morris 1000/Fiat 1100	88,00	100,00

- og så får De endda dividende

GISLAVED DÆK I BRUGSEN

OK satte fart i pris-skreddet

ALLE beboere i ejendomme med oliefyr har i den sidste måned kunnet glæde sig over et mærkbart fald i brændselsprisen – en udvikling, der er så meget mere glædelig, som man jo ikke just er forvænt med, at noget bliver billigere for tiden.

Husejerne har i marts måned betalt omkring 40 kr. mindre pr. 1000 liter fyringsolie end i begyndelsen af februar, og denne prisreduktion vil naturligvis også komme mange lejere til gode i varmeregnskaberne.

Baggrunden for prislefaldet er dalende transportudgifter, men spørgsmålet er, om alle landets forbrugere af fyringsolie havde fået andel i besparelsen, dersom man ikke havde haft forbrugernes eget oliefirma, andelsvirksomheden OK.

Den prispolitik, de private oliekoncerner lagde op til, bød nemlig kun på fordele til et begrænset udsnit af forbrugerne, de såkaldte *graddagskunder*. I dette begreb ligger, at husejeren har en fast kontrakt med et bestemt olie-firma, som selv sørger for at holde hans olietank fyldt. Aftalen er normalt gældende for et år, således at kunden i dette tidsrum er afskåret fra at benytte et eventuelt billigere tilbud, ligesom han må finde sig i det, hvis selskabet fylder hans tank op med olie til vinterpris umiddelbart før fyringssæsonens afslutning.

Disse temmelig fast tøjrede kunder er olieselskaberne (ikke uforståeligt) glade for, og da faldet i fragtudgifterne muliggjorde en prisnedsættelse, gav først ét og senere de andre privatejede oliekoncerner denne specielle forbrugergruppe tilbud om et nedslag på 22 kr. i den ordinære listepris på 285 kr. pr. 1000 liter.

OK-olie fandt ikke en sådan forskelsbehandling af forbrugere rimelig. Det andelsejede

olieselskab havde hidtil holdt samme listepris, men i kraft af dividender eller bonus ligget på en lavere reel pris end de private selskaber. Nu indførte OK derudover en forbrugerrabat på 10 kr. pr. 1000 liter. OKs pris til *samtliche* forbrugere kom derved ned på det niveau, de private olieselskaber havde reserveret et lille udsnit på måske 10–15 pct. af deres kunder.

Det var højst sandsynligt denne generelle OK-prissænkning, der satte yderligere skred i prislefaldet. Monopolrådet kaldte de tre største oliekoncerner til en konference med det resultat, at listeprisen (som i praksis er en slags maksimalpris) sænkede fra 285 til 265 kr.

OK fastholdt imidlertid 10 kr.-rabatten og bonus (eller dividende) også på de 265 kr. Nettoprisen til en énfamiliehusejer nåede derved ned på ca. 243 kr. pr. 1000 liter OK-olie, og under konkurrencesituationens pres gik graddagsrabatsystemet nu hurtigt i opløsning. De store, private olieselskaber fastsatte en ensartet pris på 243 kr. uden særligt afslag til graddagskunder.

Denne listepris indførtes også af OK, såvel som af de to andelsolieselskaber vest for Storebælt, DAK og FK. Med en bonus på 4 pct. (eller dividende) bliver OK's nettopris derved ca. 233 kr. pr. 1000 liter.

Det vil sige, at OK-prisen på mindre end en måned sænkede med 40,34 kr. – og at den stadig er overordentlig konkurrencedygtig, også efter det generelle prisfald.

At OKs standpunkt antagelig har været med til at udløse dette prisfald, bekræfter endnu en gang betydningen af, at der eksisterer et andelsforetagende som konkurrencefaktor også i denne branche – og måske ikke mindst her.

SAMLING AF KRÆFTERNE

Flere store brugs-fusioner i sigte

INDENFOR brugsforenings-bevægelsen sker der i disse år store fremskridt. Nye og større butikker skyder op overalt i landet – en tendens, der vil forstærkes yderligere i de kommende år. Sådanne fremskridt vindes imidlertid ikke uden en samling af kræfterne, d. v. s. sammenlægning af mindre brugsforeninger til større, mere bæredygtige foreninger. Og det sker langt fra altid uden „sværdslag“.

Sidst har brugsforeningerne „Virkelyst“ og Haldagerlille, begge ved Fuglebjerg sluttet sig sammen fra 1. april, og hermed er en lang og sej kamp omsider bragt til en lykkelig afslutning. Seks generalforsamlinger måtte der til i „Virkelyst“, før det lykkedes at få sammenlægningen, som der i øvrigt hele tiden har været et solidt flertal for, gennemført. Et mindretal i medlemskredsen brugte en urimelig bestemmelse i vedtægterne til gang på gang at vælte fusionsspillet. På den femte generalforsamling blev først nye vedtægter vedtaget med stor majoritet, hvorefter sammenlægningen med Haldagerlille Brugsforening blev stemt igennem på den sjette generalforsamling med en helt overvældende majoritet, 124 for og kun 2 imod).

En hel del tyder på, at også brugsforeningen i Sneslev vil slutte op om fusionen, men under alle omstændigheder er der nu klar bane for opførelsen af det supermarked i selve Fuglebjerg, som er sammenslutningens

mål. Fuglebjerg har aldrig tidligere haft nogen brugsforeningsbutik, men om alt går vel, skulle det nye supermarked kunne indvies allerede i år.

Næste fusion er i sigte på Als. Her har et dusin brugsforeninger sammen med to foreninger på Sundeved-siden ført samtaler om sagen, og vedtægtsudkast cirkulerer for tiden i de respektive foreningers bestyrelse. Konkrete forslag lader næppe vente længe på sig, så en sammenlægning vil måske kunne etableres til efteråret.

Også omkring Gråsten er der sammenlægning på vej. Brugsforeningerne i Rinkenæs, Egersund og Gråsten har ført forskellige drøftelser, og i hvert fald i de to af foreningerne synes stemningen at være overvejende for en sammenlægning. Vedtægtsudkast cirkulerer, og man håber så småt på realiteter inden årets udgang.

Møn har mange brugsforeninger – omkring et dusin, som også har haft møder om fusions-tanken. Konkrete ting er det ganske vist ikke blevet til endnu, men det ligesom „ligger i luften“, at der vil ske noget indenfor en overskuelig fremtid.

Endelig har der været tale om sammenlægninger i det nordfynske område, d. v. s. omkring Kerteminde, samt på Bornholm. Begge steder har planerne været ventileret på forskellig vis, og man er i hvert fald interesseret i en fortsat drøftelse af spørgsmålet.

Vinterarbejdstøjet i engelsk tv

Det mest hensigtsmæssige vinterarbejdstøj! Sådan blev FDBs arbejdsdragt, der sælges i brugsen, for nyligt betegnet i en forbrugerudsendelse i engelsk tv, hvor en række fabrikater blev fremvist, demonstreret og karakteriseret af eksperter på dette område.

Som eneste virksomhed i Danmark fremstiller FDBs beklædningsfabrikker et sæt vinterarbejdstøj, der så at sige er bygget uden om manden. Fabrikken har gennem nogle år udviklet dette arbejdstøj i samarbejde med Statens Byggeforskningsinstitut og Arbejdsministeriet. Efter henstillinger fra lægelig side er dragten udstyret med en række detaljer, som tjener til at sikre brugerens sundhed og arbejdsduelighed.

I løbet af en vinter sparer dragten sin bærer for mange sygedage – og dermed for løntab. Selv om dragten koster mere end et sæt almindeligt arbejdstøj, er anskaffelsen af vinterarbejdstøjet altså en fornuftig investering. *Ingeniørens Ugeblad* oplyser, at mange store entreprenørfirmaer for egen regning forsyner sine medarbejdere med FDBs vinterarbejdstøj.

TÅLMODIGHED er ikke nogen dyd i **ESBJERG**

„Rask må det gå“, siger man i den vestjyske hovedstad, der fejrer 100 års jubilæum den 24. april – Pionérbyen, der sprængte rammerne, runder antagelig de 100.000 indbyggere inden 1980.

SAGNET fortæller, at første mand på pletten i Esbjerg, der dengang slet ikke hed noget, var en drabelig stenalderkæmpe ved navn *Ese*. Den køllesvingende kleppert, der nedlagde bjørne og uroksker med de bare næver, kom, så og blev, og efter ham fik stedet navn – *Eses bjerg*. Så enkelt er *det*.

Folk med mere vestjysk jordforbindelse siger imidlertid, at „bjerget“ fra gammel tid blev brugt af fiskerne, når de skulle ese deres kroge. d.v.s. sætte madding på, og at det er derfra, navnet stammer. Lige så enkelt. Og nok så sandsynligt.

Nuvel, navnet er altså gammelt, men byen er ung. Så ung, at der endnu lever folk, der kan huske, at den dårligt nok var der, dengang de som børn legede på den flade strand og i klitterne, hvor der siden med raketfart er fremvokset en moderne storby. I hvert fald efter danske forhold.

Det var havnen, der kom først, og det er den, der den 24. april kan fejre 100 års jubilæum. Og hvilken jubilar! Det er vel ikke for meget sagt, at Esbjerg er et helt enestående kapitel i nyere dansk historie, især hvad byudvikling angår. Begyndelsen var beskeden, og spillerummet var snævert, men kraften var der til gengæld, og rammerne blev sprængt. Det er helt kolossalt, hvad der er sket siden den 24. april 1868.

Betjent i baljen

Hamburg var indtil krigen i 1864 den vigtigste udskibningshavn for dansk landbrugseksport, men efter nederlaget og tabet af de sønderjyske landsdele stod det klart, at nu måtte Hansestaden ved Elben erstattes af en dansk eksporthavn så langt mod vest og syd som muligt. Det var naturligt at vælge Esbjerg, og den 24. april 1868 vedtoges loven herom i Rigsdagen.

Det var på de tider kun småt med fiske-

riet ved den jyske vestkyst, og det talte i hvert fald slet ikke med, da man planlagde havnen ved Esbjerg. Det var først og fremmest en *eksporthavn*, man ønskede, og der skulle gå flere årtier, inden der for alvor kom gang i fiskeriet. Først efter snurrevodets opfindelse gik der skred i udviklingen på det felt, så Esbjerg på mindre end en menneskealder placerede sig som *Danmarks største fiskerihavn*.

Men det var altså eksporten, man fra første færd satsede på, og her lod udviklingen da heller ikke vente længe på sig. Dansk landbrug fik i de år mere bredde, og da *andelstanken* en snes år senere greb stærkt om sig, kom der rigtig fart over feltet. Andelsmejerier og -slagterier skød op over alt i landet, og gennem denne bæredygtige samling af kræfterne fik dansk landbrugseksport virkeligt format. Derfor bør det fremhæves, at det især skyldes andelsbevægelsens frugtbare virke, at Esbjerg havn i årene efter århundredskiftet fik en så fremskudt position.

Det var barske vilkår, man startede under, og kampen for det daglige brød syntes ofte umenneskeligt hård. Det satte naturligt nok sit præg på den stoute pionérbefolkning, som havde trodset vanskelighederne og de mange pessimistiske profetier, det heller ikke skortede på. Der blev herude, „hvor kragerne vender“, skabt en særlig livskraftig dansk „race“, der vel kendte naturens love, men ikke bøjede sig for dem. „Danmarks Chicago“, „Jyllands Klondyke“ og „Nordens vilde vesten“ har man i tidens løb kaldt den vestjyske hovedstad – kært barn har jo mange navne.

At man i de skrappe pionérdage havde sit eget syn på lov og ret, vidner mange karske episoder om, bl. a. den om, hvordan det gik, da den statslige fiskerikontrol holdt sit indtog i Esbjerg i år 1900. Kontrol-lørerne tømte adskillige hyttefade, og tons-

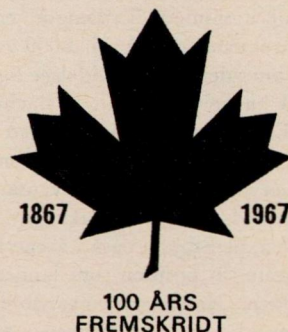
Fortsættes næste side.

MULIGHEDERNES MIDTPUNKT

CANADA

Har De Canada i tankerne? Er De interesseret i at få oplysninger om levevis, uddannelses- og boligforhold, beskæftigelsesmuligheder, socialforsorg m.m. – så udfyld blot denne kupon og send den til vor adresse.

Den Canadiske Ambassades Visumkontor,
Østerbrogade 43, Ø. (Telefon Tria 5657).

Navn _____

Stilling _____

Adresse _____

Jeg vil gerne vide mere om: _____

vis af undermålsfisk blev hældt i havnen. Derover blev en af de unge fiskere så gram i hu, at han greb en fiskeribetjent i nakke og bag og kylede ham i baljen. Det blev der grinet meget af i Esbjerg, men senere blev de to parter helt fine venner. Det vil også huskes, at tyskerne under besættelsen havde det særlig svært med esbjergenserne, der aldrig lagde skjul på deres mishag med „gæsterne“. Bl. a. røg hotel Esbjerg med 40 Gestapofolk i luften, og det var i Esbjerg, den navnkundige generalstrejke, der siden bredte sig til hele landet, brød ud.

Vind i sejlene

„Rask må det gå“, siger man i Esbjerg, og rask går det. Der er ikke langt fra ord til handling på de kanter. Har man først sat sig noget i hovedet, bliver det som regel gennemført – og uden mange dikkedarer. Tålmodighed skønner man ikke for en dyd i Esbjerg.

Den beskedne dokhavn, man i sin tid startede med, er siden blev fulgt op med en betydelig trafikhavn, en færgehavn, en række fiskerihavns-bassiner, flere forhavne og sidst den moderne *containerhavn*. Herfra udskibes i rekordtempo størstedelen af den danske baconeksport til England, og der vil næppe gå mere end et par år, før containerhavnen er udbygget til en så stor kapacitet, at *hele* den danske baconeksport kommer til at gå via Esbjerg.

Havnens samlede kajlængde er i jubilæumsåret nået op på ca. 8000 meter, og planer om yderligere udvidelser ligger allerede på havneingeniør O. F. Baches tegnebord. Esbjerg er i dag hjemsted for 550 moderne fiskekuttere, og selv om fiskerierhvervet i disse år har sine vanskeligheder at slås med, er der vist ikke mange, der tvivler på, at Esbjerg også i årene fremover vil befæste sin position som landets største fiskerihavn. Har man sagt Esbjerg, siger man også fiskeri, men alligevel er der en hel del, der kunne tyde på, at det nok så meget er som den store vestlige trafikhavn for im- og eksport, Esbjerg vil udvikle sig i de næste årtier.

For at Esbjerg vil udvikle sig yderligere – og betydeligt, hersker der næppe tvivl om. Den har i mere end én forstand vind i sejlene. Byens mange fortrin og muligheder har både egns- og landsplanlæggerne øjnene åbne for – selv om de sidste efter esbjergenserne mening somme tider kniber i hvert fald det ene øje i.

Største Brugs-dækning

Mere end noget andet er det søfarten og fiskeriet, der har præget Esbjerg siden grundlæggelsen, men også handelen og industrien tegner sig efterhånden for en ikke ringe del af byens vækst. Adskillige virksomheder er skudt frem, og også her har

De dimensioner, som Esbjerg havn efterhånden har antaget, havde nok hverken „fædrene“ eller pionererne turdet drømme om. Luftbilledet viser den store fiskerihavn med de fem bassiner og en del af kutterflåden ved kajerne.

andelsbevægelsen spillet en betydningsfuld rolle. Foruden i eksporten gør man sig også gældende på importens område – bl. a. med sådanne ting som gødning og foderstoffer.

Andelstanken har altid haft god grobund i Esbjergs fiskerbefolkning, der af egne erfaringer ved, hvad sammenhold betyder, og der er vel overhovedet få steder, hvor så mange blomstrende foretagender, bygget på andelsbasis, har til huse. Et godt eksempel er fiskernes egen andels-sildeoliefabrik, der beskæftiger et større antal mennesker, og

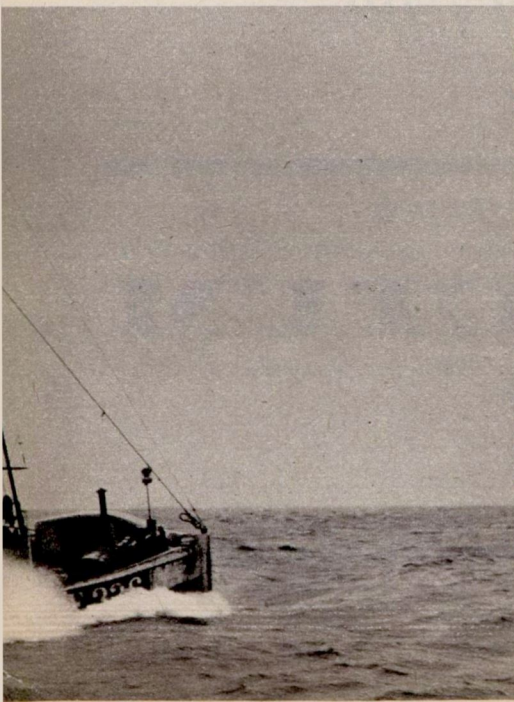

Færøske og islandske trawlere lander store partier saltfisk i Esbjerg, hvor lækkerierne pakkes og reeksporteres til bl. a. Frankrig og Spanien.

At tjene til livets ophold som fisker er et slidsomt og ofte farefuldt job, for Nord-søen har svært ved at holde sig i ro.

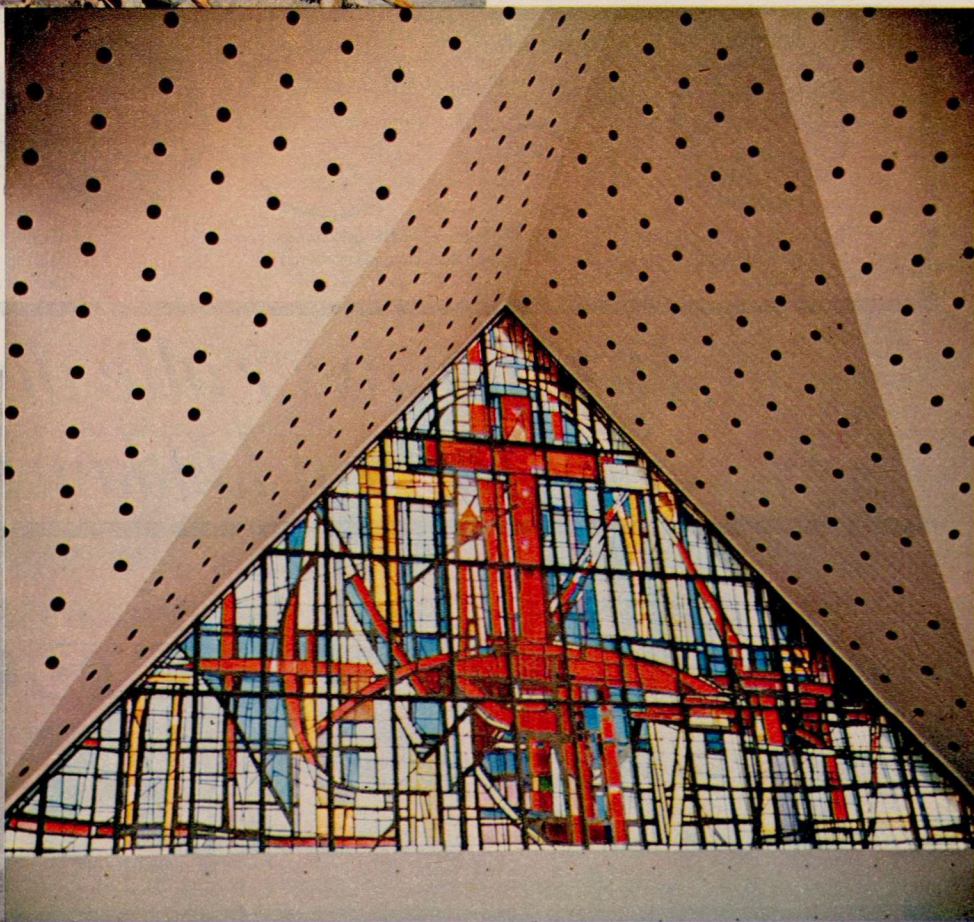

hvor omsætningen nu så småt nærmer sig de 100 millioner kr. om året.

Også brugsforenings-bevægelsen var tidligt på færde i det nye samfund, der med hensyn til brugsforenings-butikker er bedre dækket end nogen anden by i landet. Her driver FDB sin tobaksfabrik, der også giver arbejde til mange hænder, og HB driver en fedevarefabrik, en rugbrødsfabrik og en lang række moderne butikker. Sidste skud på stammen er Centralmagasinet, der er langt den største forretning i Esbjerg og med sin årlige omsætning på ca. 25 mill. kr. en af de største detailforretninger i hele landet. Det er vist ikke for meget sagt, at dette store moderne varehus, der ialt beskæftiger 150 mennesker, i høj grad har været med til at „peppe op“ på forretningslivet i Esbjerg. Foruden HB-butikkerne findes også brugsforeningen Frem, der har to butikker i selve byen, og en brugsforening i Skads, der jo nu er indlemmet i Esbjerg kommune. Byen har iøvrigt gennem årene udviklet sig til en betydelig handelsby med over 1000 detailforretninger.

Fortsættes næste side.

Esbjerg-kunstneren Jens Urup Jensens smukke og særprægede glasmosaik i byens nyeste kirke – Treenighedskirken – er blevet en stor turistattraktion. Afsnittet her symboliserer påsken.

ger, der øver en næsten magnetisk tiltrækning på det store opland.

Store ønsker

Betydelige planer for havnens udbygning ligger som nævnt på tegnebordet, men det er planer, som det er svært at komme nærmere ind på, fordi udviklingen sker så hæsblæsende, at det, der er „sagen“ i dag, godt kan være fejlet af bordet i morgen til fordel for andre og endnu større projekter. Sikkert er det imidlertid, at man indenfor en overskuelig fremtid vil komme til at opleve gennemførelsen af mange store projekter i Esbjerg. Det gælder bl. a. opfyldningen af hele den gamle fiskerihavn, der ligger vest for dokhavnen. Her skal container-trafikkens anlæg udbygges, og der skal anlægges nye fiskerihavns-bassiner længere vestpå, ligesom den bestående fiskerihavn skal moderniseres, bl. a. er anlæbsbroerne ikke længere tidssvarende. En oliehavn i den vestlige ende og en dybvandskaj i den østlige ende af havnen står også på programmet.

Endelig må det tilføjes, at man netop til jubilæet indvier den med længsel ventede, nye fiskeauktionshal, der med sit gulvareal på næsten 9000 kvm. bliver Nordens

De berømte „Esepiger“, der på akkordbasis satte madding på fiskernes kroge, var en slags mascotter for fiskerbyen, dengang krogefiskeriet var det mest fremherskende. Billedet er fra 1910.

største. Byggesummen ligger lige omkring 8 mill. kr.

Men byen har andre og store ønsker, som man med ægte vestjysk stædighed kæmper bravt for at få realiseret. Man sætter meget ind på at få en vestjysk lufthavn ved Kors-kroen udenfor Esbjerg. Ønsket møder ikke ublandet forståelse hos de statslige og bevilligende myndigheder, men esbjergenserne giver ikke op – de er parate til at slide mange og høje trapper endnu for at nå til målet.

Ønsket om at blive universitetsby er også stærkt, men heller ikke her er vejen let og ubesværet. Der er flere om det „bid“, og et vestjysk universitet ligger nok ikke lige om hjørnet, men Esbjerg har unægtelig rige traditioner som skole- og uddannelsesby. Og med den næsten eksplosionsagtige befolkningstilvækst – fra 13 indbyggere i 1868 til Stor-Esbjergs ca. 75.000 i 1968, og de 100.000 rundes antagelig inden 1980 – skulle byen vel kunne placere sig pænt i op-løbet om et landsdels-universitet.

Om knapt seks år jubilerer Esbjerg igen – som købstad (75 år), og til den tid har byen måske både lufthavn og universitet.

Hvem ved, når det gælder Esbjerg.

Jørgen Rahbe Mathiesen.

TECTUM KØKKENET er underkastet løbende kontrol af Danish Furnituremakers Control.

TECTUM KØKKENET er tildelt guldmedalje for smuk og hensigtsmæssig udformning på udstillingen: KØKKENET, november 1967.

TECTUM KØKKENET er godkendt af en uafhængig jury og optaget i Danish Design Center.

godkendt af en uafhængig jury og optaget i Danish Design Center as selected for the Danish Design Center Copenhagen

Hvorfor roser alle det nye Tectum køkken?

Det er helt klart, for Tectum køkkenet er en kombination af moderne formgivning, gennemtænkt indretning og fremragende kvalitet. Få Dem et helt, smukt og praktisk Tectum køkken, opbygget helt efter Deres ønsker!

Indsend kuponen - så får De straks tilsendt den store, illustrerede brochure med alle oplysninger, mål og priser.

kupon

Indsendes til TECTUM, Rosenørns Alle 18, København V (01) 39 25 22

TECTUM

☐ Send mig straks TECTUMs store, illustrerede brochure over TECTUM KØKKENET

Navn: _____

Adresse: _____

By (postdistrikt) _____

Kapløb om opvaskemaskinerne

— HVAD skal jeg med en opvaskemaskine, så længe min mand er rask og rørig og kan svinge et viskestykke?

Denne standardundskyldning for ikke at ville have en opvaskemaskine i hjemmet — viste sig for nylig at være stærkt på retur, da brugsforeningerne og deres varehuse pludselig kunne tilbyde et parti opvaskemaskiner for kun 885 kroner pr. styk.

Tilbudet var godt — så godt, at f. eks. magasin *Anva* oplevede „udsalgsskø“ på åbningsdagen. Landet over forsvandt de fleste

af opvaskemaskinerne allerede i de første udsalgsdage. Det gik endog så hurtigt, at forbrugerne i stedet for at få opvaskemaskine, kappedes om at blive bedst muligt placeret på ventelisten. I mange tilfælde lykkedes det senere hen brugsforeningerne at opfylde ønskerne, men adskillige forbrugere måtte resignere.

Der var — som averteret — i denne omgang kun udbudt et begrænset antal maskiner. Når de var udsolgt, var der ikke flere at få til den pris.

Rekord-fremgang på to år

FORBRUGERNE har i det sidste par år givet brugsens vaskemidler et tillidsvotum i form af stærkt forøget køb af det velkendte *Super Blenda* og af det helt nye *Bio Panzym*. Salget er godt og vel fordoblet fra 1965 til 1967. Som Samvirkes læsere vil have bemærket, er det udelukkende sket ved brug af informativ reklame — uden nogen form for „lotterisalg“.

På grund af det stigende salg vil FDBs sæbefabrikker få nyt maskineri, der simplificerer ar-

bejdsgangen under fremstillingen af vaskemidlerne og samtidig giver forbrugerne et bedre og pænere produkt — bedre i vaskeevne og mere ensartet og støvfrit i sin pulverform.

Det gammelkendte *Blenda* vaskepulver går i løbet af året ud af produktionen. Afsætningen af vaskemidlet er faldende, fordi forbrugerne nu foretrækker de moderne, selvblødgørende vaskemidler som *Super Blenda* eller *Bio Panzym*.

Omsætningen fordoblet på seks år

BRUGSFORENINGERNES omsætning — altså deres salg til forbrugerne — er i perioden fra 1961 til 1967, taget som helhed, mere end fordoblet.

Danmarks Statistik fremlægger denne oplysning, der også meddeler, at omsætningen i samtlige danske detailhandelsbrancher som helhed er gået lidt mere end halvt så meget frem.

Det er dog kun kasseapparaternes tal, der er lagt sammen. Forbrugerne har ikke hentet en tilsvarende større mængde varer i butikkerne, eftersom prisstigningen har spillet ind.

I helhedsbilledet synes det at stå klart, at brugsforeningernes store butikker — supermarkederne og de endnu større dobbelt-supermarkeder — især har fremkaldt omsætningsstigningen. Specialbrancher har til gengæld ingen tilsvarende omsætningsstigning.

1967 blev i det store og hele ikke noget „godt år“ for dansk detailhandel. Syndebukken er let at udpege: *momsen*.

Lige op til den berømmelige 3. juli hamstredes der, som forestod en længere belejring. Omsætningskurven foretog i juni en voldsom stigning, men derefter gik det fra 3. juli nedad i et styrkt dyk.

Julehandelen, der traditions-mæssigt er mange branchers red-

ningsplanke og håb, gav ingen særlig omsætningsfremgang.

* *Dårligere* gik det i konfektur, blomster, herrekonfektion, lædervarer, trikotage, møbler, for guldsmede, urmagere, radio og tv.

* *Bedst* gik det for brugsforeninger og købmænd, vinhandlere, boghandlere, isenkræmmere.

Heraf kan man vist udlede, at der blev sat bremse på indkøbene til sidste jul. Der blev købt billigere, måske mere nyttige gaver end foregående jul, men det spiselige blev der næsten ikke bremset på.

I 1967 som helhed har brugsforeninger og købmænd samme omsætningsstigning som i året forud — brugsforeninger: 15 pct., købmænd: 11 pct. Vinhandlere vandt endnu større terræn, takket være momshamstringen og vinkøbene til julen.

Visse brancher viser samme uforandrede omsætningsstigning for hele året som bl. a. brugsforeningerne, men der er ringere omsætning f. eks. for al beklædning, hos ostehandlere og tobakshandlere m. fl. En del af denne ringere fremgang afspejler sig til gengæld som fremgang i supermarkederne, hvad enten det er brugsforeningernes eller købmændenes.

STØRRE INDLÅN END UDLÅN

Andelsbanken sluttede ret overraskende 1967 med et indlåns-overskud — i modsætning til 1966, der sluttedes med udlåns-overskud.

Der var i de første ni måneder af 1967 tegn til, at udviklingen fra 1966 skulle fortsætte hele 1967 igennem med betydeligt større krav om lån og kreditter, end banken fuldt ud kunne tilfredsstille, hedder det i Andelsbankens beretning for 1967. Men mod årets slutning indtrådte en afspænding i den økonomiske aktivitet, som for banken betød, at indlån steg med 193 mill. kr. til 1757 mill. kr. for hele året. Udlån steg kun med 59 mill. kr. til 1654 mill. kr. ialt og efterlod altså det uventede indlånsoverskud.

Indlånsstigningen i Andelsbanken var større end gennemsnittet i hele det danske banksystem.

Andelsbanken er en landsbank i dette ords virkelige betydning. Man finder banken på 237 pladser landet over. Der blev i 1967 oprettet fire nye kontorer. Banken er således at finde i 33 købstæder og 203 andre byer foruden hovedsædet i Københavns centrum. I hovedstadens egentlige område har Andelsbanken ingen filialer.

Ekspeditionen af bankens mange kunder betyder dagligt behandling af mellem 80.000 og 100.000 bilag, altså godt fire bilag pr. sekund. Når denne papirmasse overhovedet kan behandles effektivt og til alles tilfredshed skyldes det, at banken anvender moderne, elektroniske databehandlingsmetoder. I løbet af 1967 har Andelsbanken taget en ny EDB bygning i Fredericia i brug. Denne bygning afløste en, der for blot fem år siden blev anset som det mest avancerede, der overhovedet fandtes, men udviklingen er gået med lyntempo. Den nye bygning med det forøgede EDB anlæg har en så rummelig kapacitet, at selv en stor stigning

i omsætningen og behandlingen af bilag lader sig overkomme.

Foruden at være landsbank er Andelsbanken også en folkebank. Over 61.000 privatpersoner er besiddere af bankens andelsbreve og derved medejere af banken og deltagere i dens forrentning af andelskapitalen. De 61.000 andelshavere repræsenterer lidt over 40 pct. af andelskapitalen. Organisationer som fonds, store andelsselskaber og lignende foretagender repræsenterer andre 36 pct. af kapitalen, der i 1967 steg med 11,3 mill. kr. til 107,6 mill. kr. Halvdelen af fremgangen skyldtes private andelshaveres køb af andelsbreve.

I den demokratisk sammensatte ledelse af banken er landmænd så afgjort den mest dominerende gruppe.

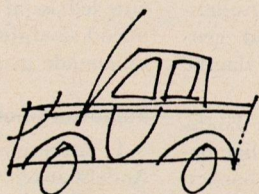
Rentemarginalen

I årsberetningen omtaler Andelsbanken også renteniveauet i anledning af de forhøjelser af indlånsrenten, man har oplevet i de seneste måneder. Banken indtog i lighed med det overvejende antal banker og sparekasser det standpunkt, at den indgåede overenskomst om renten måtte holdes og gælde, indtil den udløb efter forudgående opsigelse. Det hedder videre i beretningen, at Andelsbanken stærkt må beklage, hvis der nu indledes en hårdnakket kamp om indlånsmidlerne. Dette vil enten svække bankernes nødvendige konsolidering eller medføre en opadgående renteglidning på udlånssiden.

Kun de pengeinstitutter, der i forvejen har arbejdet med meget høje udlånsrenter, der igen har betinget en unormal stor rentemarginal, vil have mulighed for at forhøje prisen på indlånsmidlerne uden at det giver sig udtryk i salgsprisen (altså på udlånsrenten, red.), hedder det til slut i Andelsbankens omtale af renteforholdet.

moderne forsikring til de rigtige priser

Bilforsikring
- særrabat efter 2 år

85⁰⁰

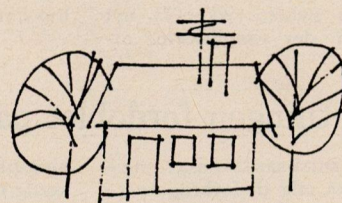
Fra 85 kr. til 120 kr. i kvartalspræmie (alt efter hvor De bor) for ansvars- og kaskoforsikring for personvogne under 800 kg egenvægt og med kun 250 kr. selvrisiko på kasko alene. Dette tilbud om særrabat står åbent for Dem, blot De har kørt 2 år uden at belaste Deres kaskoforsikring – ansvarsskader tæller ikke med. Efter kørsel med særrabat i 3 år gives automatisk en yderligere præmienedsættelse – ekstra særrabat.

Husstandsforsikring
ansvar og indbo

57⁰⁰

For denne årspræmie dækker MLUs husstandsforsikring brand-, tyveri- og vandskade på Deres indbo til en værdi af 40.000 kr. plus ansvarsforsikring for hele husstanden med indtil 450.000 kr. for skade på personer og indtil 100.000 kr. for skade på ting.

Villaforsikring
med insekt- og svampeskade

90⁰⁰

i årspræmie for MLUs nye villaforsikring, der sammen med bygningsbrandforsikringen dækker så at sige enhver skade på Deres hus (også garage og udhus) samt hus- og grundejeransvaret. Denne pris (eller 60 kr. uden insekt- og svampeskade) gælder étplanshuse indtil 151 m² bebygget areal eller indtil 91 m² i anden hustype. Garage og udhus tæller ikke med ved præmieberegningen.

- en fordel for Dem

1-årige forsikringer

PORTRÆT af 1/8 af jorden

Et besøg i skurene i Rude skov, hvor man hver dag modtager snesevis af billeder fra de amerikanske satellitter, som passerer i 1400 kilometers højde.

Den daglige leder af Observatoriet for rumforskning, ingeniør T. Rye Nielsen, fotografere i modtagevognen sammen med en teknisk studerende.

Tænk Dem et fotografi dækkende fra Nordpolen til Sahara og fra Ural til vestkysten af Grønland. En ordentlig mundfuld. Et sådant billede kan heller ikke tages med en enkelt fotografisk linse, men man kan på Observatoriet for rumforskning i Rude skov sammensætte de 50 billeder, man daglig modtager fra amerikanske satellitter i 1400 kilometers højde, og dermed skabe et enkelt billede, som dækker det nævnte areal.

Satellitterne leverer dette mægtige overblik hver eneste dag. Når man betragter resultatet, ser man tydeligt, at de kortteg-

Tro det om De

vil - det er Curti - color ...!

CURTIS SERIEN GØR DET DOBBELTE FOR DERES HÅR. *Curti Color* vasker og farver håret. *Curti Toner* vasker og toner håret. *Curti Color Gel Set* sætter og toner håret. *Curti Color Blondering* vasker og lysner håret. Giver smart, blondt hår hele året. Kun Curtis serien kan det dobbelte: Vaske og farve - tone og sætte Deres hår i 14 attråværdige glansfulde nuancer. Og Deres frisør fører også Curtis serien - Derfor er De altid sikker på, at håret bliver behandlet med nøjagtig samme nuance ude som hjemme.

Helene Curtis

ner, vi kender fra skole-atlasen, har gjort deres arbejde godt. Der ligger England, Frankrig, den iberiske halvø, hele europakortet med lille Danmark. Mere eller mindre klart – alt eftersom der findes skyformationer, og det gør der næsten altid.

Aflæsningen af disse „verdensomspændende“ fotografier bliver mere og mere udbygget – snart kan man med infrarøde stråler fotografere i mørke og gennem usigtbarheder, således at man også kan bestemme skyformationernes højde, hvilket vil betyde endnu bedre og sikrere vejrudsigter.

Gagarin i Rude skov

Der er allerede sagt alt for mange vittigheder om de beskedne skure i Rude skov, hvor man i dag præsterer de tekniske kunststykker. Da verdens første kosmonaut *Yurii Gagarin* i sin tid gæstede landet, modtog han en invitation til at besøge observatoriet i Rude skov. Onde tunger påstod, at han måtte bæres bort halvkvat af grin. Det passede nu ikke. Gagarin er en høflig mand. Uanset, hvad han eventuelt har tænkt, så udtalte han, at det havde været vældigt interessant at se observatoriet, og da man præsenterede ham for nogle båndoptagelser fra et andet russisk rumskib med *Titov* som pilot, interesserede det ham meget.

I dag er observatoriet i den grønne skov måske heller ikke så imponerende at skue med sine 4 gamle artilleriradarvogne udrangeret af forsvaret, og en nyere let byg-

ning, hvor den daglige leder, ingeniør *T. Rye Nielsen* og en radiotekniker residerer.

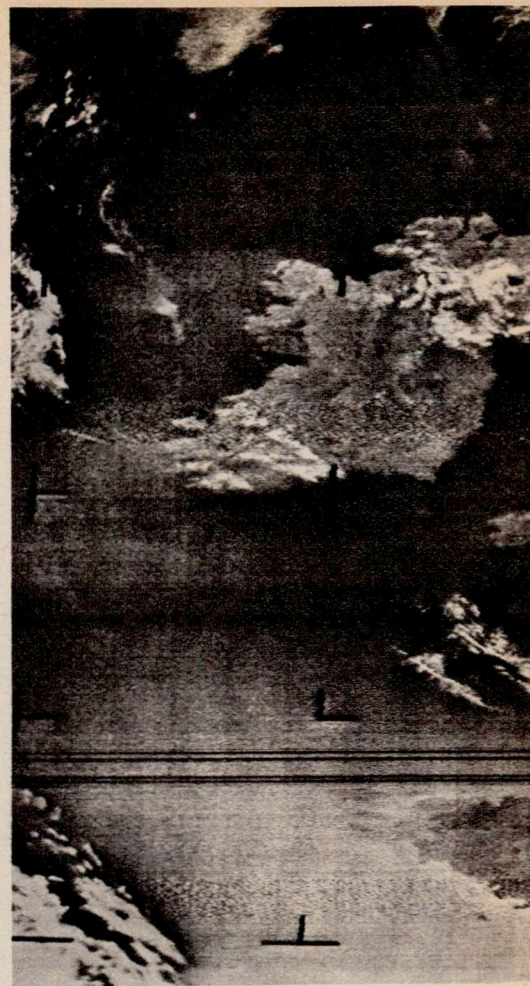
Magister Lundbak og radioamatørerne

Det hele begyndte i november 1961 med en privat radio-amatørgruppe med civilingeniør *Poul Linnet* i spidsen. Gruppen havde bygget nogle særligt udviklede radiomodtagere, som kunne modtage de meget lave sendeeffekter, som satellitterne sender med. Den fra radio og tv senere så kendte magister *Asger Lundbak* hørte om radioamatørernes arbejde, og han fik udviklet et samarbejde. Man indrettede sig i nogle skure ved Jordmagnetisk observatorium, der blev grundlagt i 1906 i Rude skov.

Her begyndte den 4. november 1961 de første registreringer fra de kredsende amerikanske satellitter: Videnskabelige målinger fra satellitter i ca. 1000 km's afstand fra jorden. Amerikanerne havde allerede længe haft flere satellitter i kredsløb om jorden, og det, man i første omgang ønskede at beskæftige sig med, var målinger af forskellige strålingsfænomener fra solen. Satellitterne sender målingerne ned i et kodesystem, der modtages som lyd og derefter omsættes til et system af kurver. Disse dechifrerer efter en kode, som efter et nærmere aftalt samarbejde om målingerne blev udleveret af amerikanerne.

3-5 passager i døgn

Men hvordan foregår aftapningen i praksis:

SKYL RUSTEN BORT MED IROPAST

-den fabelagtige danske rustfjerner, der har fået en begejstret modtagelse af presse og publikum. Læs følgende uddrag før De køber:

POLITIKEN

Fantastiske resultater, da Politiken prøvede ny kemisk rustfjerner. – Gravrust bort på fyrrer minutter.

(Det var overskriften; her er indledningen til den 5-spaltede, illustrerede artikel):

Det kan ikke passe. Det er umuligt. Det er, reverenter talt, lodret løgn.

Sådan siger de fleste, når man fortæller, at rust kan fjernes på 40 minutter, er den aldrig så kraftig.

Men vi har set den nye danske opfindelse IROPAST. Vi har prøvet den på gravrustne jernplader. Vi har foretaget dusinvis af forsøg, og vi er overbevist.

Rusten forsvinder og efterlader jernet så blankt som tin.

Aalborg Amtstidende

Hvad penicillin er i kampen mod bakterier, vil IROPAST blive i kampen mod rust.

IROPAST er intet mindre end en sensation, og dets anvendelsesmuligheder er enorme... det fjerner rusten totalt – og kun rusten, hvilket vil sige, at lak, maling og anden beskyttelse forbliver intakt... Nu kan det til enhver tid betale sig at bekæmpe rustangreb, hvadenten det drejer sig om en billig brugsgenstand eller kostbare biler eller maskiner. IROPAST-metoden er hurtig, effektiv og fremfor alt billig.

Bo Bedre

(Fra: „Vi prøver for Dem“):

Lad det være sagt straks: Det er uhvire effektivt. Vi prøvede både på havemøbler, haverskaber og værktøj, og det fjernede virkelig rusten effektivt.

Samvirke

Et rustfjerningsmiddel, der ikke angriber maling og lak, lyder som en ønskedrøm. Men det er virkelighed, og virkeligheden hedder IROPAST.

... At industrien er interesseret i IROPAST kan ikke undre, men også for bilejere, husejere, landmænd, fiskere og mange andre må IROPAST være en god hjælp og en stor lettelse i arbejdet for at holde rustangreb nede.

RUSTEN GNAVER NETOP NU

i Deres havemøbler og -redskaber, værktøj, bil, båd eller landbrugsmaskiner – indtil IROPAST får bugt med den. Det er så nemt og ligetil – og billigt: kr. 13,60 (vejl.) for 1/2 kg i plastbeholder.

E. Abel A/S · Aalborg · Telf. (08) 13 03 00

De får IROPAST i HB & BRUGSEN

Der modtages 3-5 passager i døgnet afhængig af årstiden. Tidligt om morgenen tages den første passage langt øst for Danmark, i reglen mens satellitten er i et forløb over den centrale del af det europæiske Rusland. På grund af jordens rotation østover vil næste passage rykke vestpå og næste passage tages ca. 2 timer senere, som regel over det østlige Skandinavien. Endnu ca. 2 timer senere omtrent over Island og som den sidste passage får man de ofte meget flotte Grønlandsbilleder.

Hver passage varer 15-20 minutter med 2-4 billeder pr. passage. Satellitten har 2 kameraer, som sidder 180° forskudt på den runde overflade. Da satellitten roterer temmelig hurtigt – 20-40 gange i minuttet – vil der altid være et af de to kameraer, der vender lodret ned mod jorden, når der eksponeres et billede hvert 352. sekund. Billedet eksponeres på 1/100 sekund, og det nedsendes i løbet af 328 sekunder.

På jordstationen optages billedet på en båndoptager og samtidig retransmitteres billedet til Meteorologisk instituts vejrtjenesteafdeling i Charlottenlund og Flyvevejrtjenesten i Kastrup lufthavn, hvor man har fotografiske billedgengivere, som i løbet af 30 sekunder efter sidste linie i billedet har fremkaldt, fixeret og tørret billedet. Dette indgår så i det daglige arbejde sammen

Storbritannien og den franske Kanalkyst fotograferet fra en satellit i 1400 km højde – lette skyformationer iagttages over Nordsøen.

Inserat

Hvor meget vil De betale for en drøm?

Vil De betale 4 kroner ekstra, hver gang De køber vaskemiddel, blot for at få lov til at stå og drømme over storvasken om en luksusrejse til Sydens varme – eller vil De hellere ha' 4 kroner kontant i hånden?

Det sparer De nemlig, hvis De siger farvel til lotteri og andet uvedkommende – og køber den store pose „Snevit“ – dejligt effektivt vaskepulver for alle penge – med lavt skum til maskinvask og højt skum til resten. Det er De Danske Husmoderforeninger, der har inspireret „Snevit“ til at prøve, om husmødrene først og fremmest er husmødre og administratører af familiens budget – eller en samling optimistiske spillefigle. Det bliver morsomt at få det opklaret.

**elegant
rustfrit
beskyttelses-
skjold**

De vil stå Dem ved at købe denne smukke og velkonstruerede plæneklipper, der har en fremragende klippeevne selv i højt vådt græs på en blød plæne.

LYSBRO REDSKABER - JORDENS BEDSTE

Berlingske Tidende skrev den 31. januar:

Storvasken er gået ind i enzymtiden

STORVASKEN er ved at gå ind i en ny periode, enzymtiden. Enzymer har kemien kendt i mange år, men det er kun et kort åremål, de bio-aktive enzymer, der nedbryder alle æggehvideholdige stoffer, har været anvendt i vaskemiddelindustrien. De holdt deres indtog i iblødsætningsmidler og klatvaskemidler som f. eks. Biotex. I dag er de fleste store vaskemiddelkoncerner travlt optaget af at eksperimentere og producere vaskemidler med enzymer.

Naturligvis har det også beskæftiget både kemien og industrien hvilke muligheder der var for at kombinere de snavsopløsende enzymer med med perborat, som bl. a. har en blegende effekt. Det støder imidlertid på vanskeligheder med hensyn til de temperaturer, de to arter kemikalier arbejder bedst under. Enzymer kan opvarmes op til 70 grader, mens perborat begynder at fungere ved ca. 50 grader og fort-

sætter med større effektivitet, indtil man når de 100 grader. At nedbringe det temperaturområde, hvor enzymer og perborat begge arbejder, til det færrest mulige antal grader, er det problem, der har optaget den tekniske forskning hos Blumøller i Odense mest, inden man lancerede det ny storvaskemiddel Job.

Resultatet er blevet, at man på grund af den kemiske sammensætning af vaskemidlet til storvask skal bruge noget mere til forvask end til klarvasken. Det er de to programmer, som så godt som alle automatiske vaskemaskiner programmerer ind. Enzymerne skulle da have mulighed for i størst udstrækning at fjerne pletter, løsne snavset, som i klatvasken ved den høje temperatur kan nøjes med

mindre tilsætning af vaskemidlet, fordi perboratet, der giver hvidheden, her arbejder med fuld effektivitet. Det er omvendt af den sædvanlige dosering. Snavset bliver fjernet ved den skånsomme temperatur op til ca. 60 grader af enzymerne, og man skulle dermed undgå at komme til at koge det ind i tøjet og dermed blive fri for det grå stive tøj. Perboratets større effektivitet på det rene tøj skal også give strygetøj, der er lettere og blødere at have med at gøre.

Det understreges, at det ny selv-virkende vaskemiddel er til storvask. Til klatvasken, der kun vaskes op uden efterfølgende kogning, er det enzymholdige iblødsætningsmiddel at foretrække.

JOB kan foreløbig kun fås øst for Storebælt.

---

igen et kvalitetsprodukt fra BLUMØLLER

med alle de andre informationer, der modtages på de nævnte steder.

I Rude skov er de faste projekter først og fremmest sol-satellitterne, dernæst vejr-satellitterne og herefter flere forskellige projekter, som vedrører forhold i ionosfæren. Desværre har man hverken tid eller råd til at følge alle de satellitter, som for tiden er i kredsløb. Man har udvalgt de satellitter, der kan give mest værdifulde måleresultater.

De satellitter, man i øjeblikket tapper, er den amerikanske „Essa 2“, som sendtes op den 28. februar 1966, „Nimbus 2“, som sendtes op den 15. maj 1966, „Essa 4“, den 26. januar 1967 og „Essa 6“, den 3. november 1967. „Nimbus 1“, som sendtes op i august 1964, levede kun i 26 dage.

Russerne har en del satellitter i kredsløb, men dem har de vestlige videnskabsmænd ikke megen glæde af. Russerne er ikke så åbne som amerikanerne hvad angår satellitternes meldinger.

I Nordeuropa og Skandinavien er man temmelig langt fremme i denne modtager-virksomhed. Med de budgetter, man arbejder med, er man i stand til at dække mange satellitprogrammer ved en koordinering af stationerne, men selvfølgelig har man ønsker og planer for fremtiden.

Der må ske en udbygning af stationen. For man stiler højere end til de satellitter, der kredser i ca. 1000-1400 km afstand fra jorden. Man vil gerne op til ca. 36.000 km, hvilket dog stadig i rumforskernes terminologi er „jordnære“ satellitter.

Fremstiller selv apparater for at spare

Det er næsten rørende, hvad observatoriet i Rude skov koster. 300.000 kr. om året alt i alt. Det er til daglig drift, apparatur og lønninger til 3 videnskabsmænd og de studerende, som man benytter ved det daglige rutinearbejde med passagerne.

Et eksempel på, at man får meget ud af pengene er, at man eksperimenterer og selv udvikler nyt apparatur. Det betyder, at man i mange tilfælde selv kan fremstille tekniske detailapparater, som ville være meget dyrere at købe. Man har f. eks. selv fremstillet en antenneforstærker, som ellers ville koste ca. 15.000 kr. Man har lavet den for ca. 500 kr. Denne forstærker må indskydes dels på grund af kabeltabet fra antennen til modtagerne, dels for at få en så lav egenstøj af hele systemet som muligt.

Hvad sker der med satellitterne, når de bliver tavse. Det forekommer ind imellem – enten på grund af tekniske fejl, hvad der er sjældent, eller simpelt hen fordi de efter planen og programmet skal ophøre med deres sendervirksomhed.

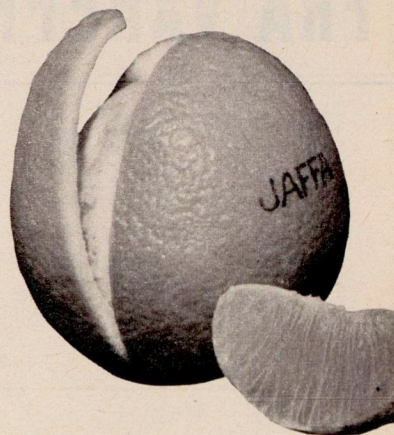
Imidlertid vil de stadig være i kredsløb – nogle i millioner af år.

Om der bliver trængsel i himmelrummet? Nej, der er god plads. Så man har råd til at lade alle disse „døde“ satellitter svirre videre i al evighed. Det er den manglende luftmodstand i disse højder, der gør, at satellitterne ikke slides op.

ROBERT CORYDON

Jaffa

er oval og saftig

-og nem at pille!

Ah!

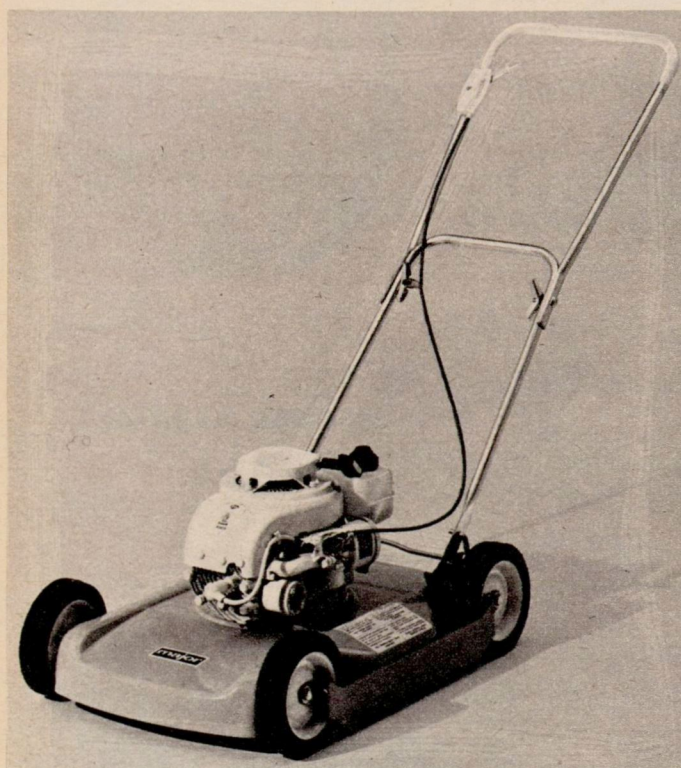

everton - det er den vi kan li'
mild og god i piben dagen lang..!

NYT

FRA VAREFRONTEN

Brugsens nye rotor-motorplæneklipper er helt moderne udformet med lyst, cremefarvet motorhus og orange farvet helpresstet staldæksel. Motoren er firetakts med svømmerkarburator og gennemsigtig plasticbenzintank, så benzinbeholdningen stadig kan kontrolleres. Starten foregår med brug af udtræk i en easy-spin starter. Der er tændingsafbryder, oliemåler og smøreoliepumpe. Ved levering medfølger 0,6 liter OK olie til første påfyldning. Maskinen kører på syvtommers plastichjul med svære gummiringe, og den har tre klippehøjder. Styret kan indstilles i fire positioner. Med maskinen følger instruktionsbog og fortegnelse over de cirka hundrede servicestationer i Danmark, hvor eventuelle vanskeligheder med den lille motor kan overvindes. (Bestillingsnr. 23 85 81).

Mini-motoren erobrer hverdagen

For blot fem år siden var motorplæneklipperen det, man med et moderne ord kalder: statussymbol. Naboerne undgik ikke – på grund af støjen – at bemærke, at ihændehabererne var med på det nyeste nye.

I dag får man ingen til at falde i forundring over en motorplæneklipper. Udviklingen har blandt andet ført med sig, at den er blevet så billig, at udgiften ikke kan afskrække en haveejer. Major 19 rotor-motorplæneklipperen i den nye model, som brugsen i sommer vil føre, koster mindre end en god cykel, nemlig 368 kroner. Prisen er virkelig lav. For godt ti år siden kostede en tilsvarende maskine, men i ringere kvalitet, 650 kroner.

Det nye ved denne plæneklipper er – ved en umiddelbar betragtning – at den fås fær-

digmonteret. Tidligere måtte køberne selv påmontere styret. Selv om det ikke på nogen måde krævede mekaniker-svende-brev, fornemmede man i brugsen, at køberne ikke følte sig helt godt behandlet, når det nye vidunder ikke leveredes fuldt ud køreklar.

Den nye Major 19 er lige til at starte (når olie og benzin er påfyldt). Styret sidder påmonteret, og det er ovenikøbet så praktisk, at det kan anbringes i fire positioner:

1: sammenlagt (når klipperen „hviler“ uden for sæsonen). 2: i parkeringsstilling. 3: i normal kørestilling, når græsplænen skal slås. 4: i horisontal stilling, så man lettere kan køre maskinen hen over græs, som vokser under træer og buske.

Virkelig et internationalt produkt

Som så mange andre af brugsens varer er denne plæneklippers pris og kvalitet resultatet af et praktisk samarbejde „over grænserne“ mellem en række fællesforeninger. Major 19 vil i sommer slå græsplæner i finske, svenske, norske, danske og schweiziske haver. Maskinerne kommer billigt frem til brugsforeningernes medlemmer takket være indkøbssamarbejde på internationalt plan.

Maskinen er norsk. Den bygges af en virksomhed, som har specialiseret sig i mekaniske redskaber til havearbejdet, og leveres derfra til de fem landes brugsforeningsmedlemmer.

Men egentlig er plæneklipperen international. I det norske byggede maskineri er nemlig indbygget en motor, fremstillet i Italien af en fabrik, som bygger amerikanske småmotorer for det europæiske marked.

Disse småmotorer er noget helt nyt i vor hverdag. De er små fætre til bilmotorerne og er fremstået i de seneste år, efter at man både i erhvervs- og i forbrugernes fritidstilværelse har fået brug for ganske små, transportable driftskilder.

Det er et tydeligt tegn på småmotorernes nye, men mangesidede anvendelsesmuligheder, at den italienske fabrik begyndte så sent som i 1960. At der er brug for produkterne fremgår af, at i år afsætter fabrikken omkring 800.000 småmotorer.

3 HK, 125 kubikcentimeter

Man kan finde disse motorer som drivkraft i småbåde eller i de rappe go-karts. Men herudover – og mere betydningsfuld – har de fundet utallige anvendelsesmuligheder i havebrug,

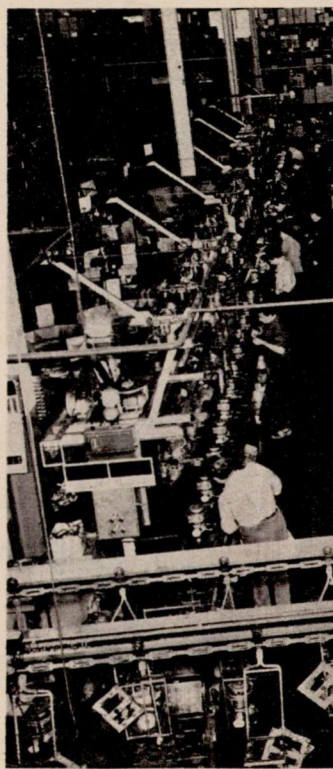
landbrug, skovbrug, industri og håndværk og til dækning af lige så talrige og forskellige fritidsinteresser. Det uendeligt store antal anvendelsesmuligheder opfyldes med kun fjorten motormodeller.

I Major 19 sidder en motor i mellemstørrelsen. Den vejer godt 11 kilo og yder tre hestekræfter. Cylindervolumen er kun 125 kubikcentimeter, men motorens aksel gør 3600 omdrejninger i minuttet.

Den mindste, lille motor, man kan få fra denne fabrik til praktisk dagligbrug, vejer kun fem kilo. Motoren anvendes til så forskellige formål som skovsave, havesprøjter og fåreklippesakse.

Motoren, der sidder i Major 19 er prøvekøbt, før forbrugeren får plæneklipperen. Udover denne motorplæneklipper har brugsen et godt udvalg af motorcylinderklippere og håndklippere. Endelig gives der et års garanti på alle modellerne.

Småmotorer, som de, der sidder i brugsens Major 19 plæneklipper, fremstilles på Aspera motorfabrikken i Torino i Norditalien. Det er en ret ung virksomhed med en højt udviklet samlebåndproduktion. Der fremstilles omkring 2000 motorer om dagen. Brugsforeningerne i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Schweiz aftager en snes dages produktion af motorer til brug i plæneklipperne.

Lodningen lykkes fint, selv på en massiv stang.

Med lidt øvelse fjerner man hurtigt de gamle lag maling, men pas på ved glasset i vinduer og døre.

Brænderen bør anbringes godt inde på bordet, så man ikke uforvarende kan komme til at bøje sig ind over flammen.

GØR DET SELV

Lodning med elektrisk loddekolbe kan klare mange reparationer i hjemmet, men der er ofte behov for en kraftigere lodning eller lodning af større emner, som vanskeligt lader sig udføre ved den varme, selv en stor el-loddekolbe giver.

Det vil derfor blive hilst med glæde af mange, at BP-Gas har sendt et lille nemt gas-hobbysæt på markedet. Det består af en flaske med 235 gram gas, foruden en lynklik-ventil med regulering, loddebrænder til brug i forbindelse med loddebolt (den sidstnævnte koster ekstra 7,00 kr.), til en pris af ialt 29,50 kr.

Hele loddessættet er samlet i en nydelig karton, hvor der desuden findes et stykke loddetin, en rensenål til dysen og en skruenøgle til fastspænding af brænderen på ventilen. Den sidste er udformet sådan, at den meget nemt sættes på gasflasken og også nemt lader sig tage af. I de fleste tilfælde springer ventilen af sig selv af og derved afbrydes der for gassen, hvis man ved et uheld skulle tabe gasflasken under brugen eller komme til at støde den ned fra bordet.

Som yderligere udstyr fås en lak- og farveafbrænder til 8,20 kr. og desuden en blæselampebrænder til 7,00. Blæselampebrænderen er meget effektiv, flammen når op på 1100 grader, og den kan således bruges med sølv som loddemiddel til lodninger, der er meget stærkere end de sædvanlige tinnlodninger. Vil man bruge loddebrænderen som varmekilde til smeltning af metaller eller emalje-arbejde, kan der også fås et støtteben, der sikrer en lodret flamme, mens man har begge hænder frie til arbejdet.

Løse gasflasker, der koster 6,10 pr. stk., kan også fås i brugsen.

Forbruget af gas er naturligvis afhængig af, hvor meget brænderne bruges, men når man opdager de mange andre ting, Mini Hobby-sættet også kan bruges til, f. eks. tænding af havegrillen, pålægning af vinylplader, for bare at nævne nogle, vil det nok være klogt altid at have en reserveflaske stående klar til udskiftning.

NYHED

HEGNS ISOLATORER

- ★ fremstillet af lavtrykspolyethylen
- ★ højisolerende
- ★ ikke til at slå i stykker

Isolatoren er velegnet for montering på alle typer hegnspæle og er specielt konstrueret for minimumsafledning i fugtigt vejr. Afprøvet på Bygholm.

FÅS KUN I BRUGSEN

Plastpose
å 100 stk.
uds. pris pr.
pose kr. 16.
Bestillings-
nummer
241886

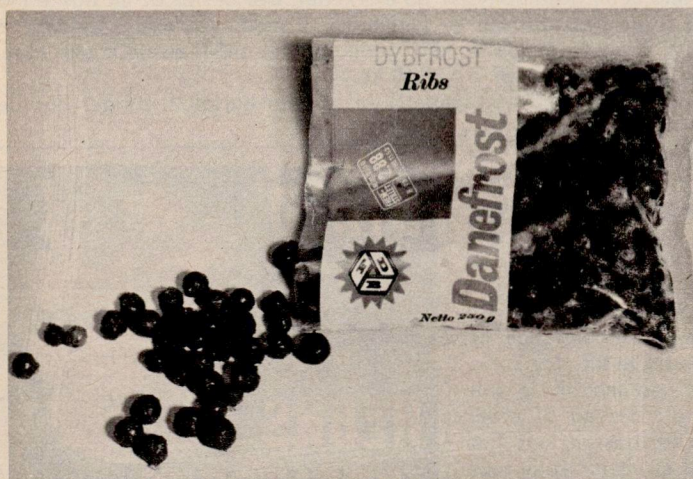

NORDIMPEX, Vestergade 1, København K

forbruger nyt

redigeret af Bodil M. Begtrup

NYT I DANEFROST AMERIKANSK GRØNSAGSBLANDING RA RIBS

Amerikansk grønsagsblanding og rå ribs er to Danefrost-nyheder fra Svendborg konserver, som det nok er værd at stifte bekendtskab med.

Grønsagsblandingen består af majs-kærner, småtskåren spansk peber og grønrarter. Det er ikke tilfældigt, at netop disse tre grønsager er valgt. De klæder hinanden både i smag og udseende og er en herlig fornyelse af, hvad man kan finde på at servere til kød- og fiskeretter. Grønsagsblandingen er også velegnet til salater, som fyld i gratiner og tarteletter eller restretter. Grønsagerne skal ikke optøes før de koges i ganske lidt vand eller dampes møre i smør.

Ribsene triller som store røde

perler ud af Danefrost-posen. Lad dem stå nogle timer drysset godt med sukker, og en portion herlige rysteribs er klar til – ja der er mange muligheder – for eksempel kompot på morgenbordet eller til pandekager og klatkager, til mælkebuddinger o. s. v. Hvis man ikke er rysteribstilbeder, kan de koges til kompot eller til frugtgrød med anden frugt, henkogt eller frosen.

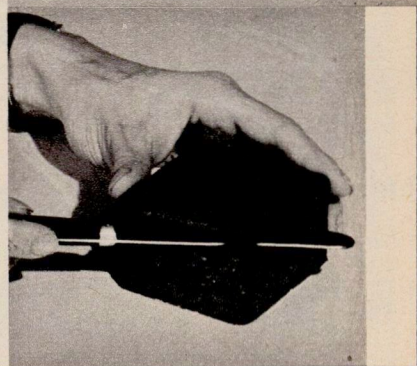
Der er brugsanvisning, holdbarhedsdato, nettovægt og indholdsdeklaration på begge poser og på ribsposen desuden to opskrifter. Den amerikanske grønsagsblanding koster 2,31 for 380 gram og ribsene 2,96 for 250 gram.

Pumpernickel er en slags rugbrød bagt på en speciel måde. Det er meget efterspurgt til ost og osteanretninger, fordi de to ting klæder hinanden både i smag og udseende. I brugsen fås denne specialitet i to pakninger importeret fra Mestemacher i Westfalen. Den ene pakning på 250 g indeholder ti små firkantede skiver pumpernickel, og den anden på 175 g indeholder ca. 25 små runde skiver. Prisen er 1,48 pr. pakning.

Der findes mange slags pumpernickel, og FDBs prøvekokken måtte spise sig gennem ni forskellige kvaliteter, før det blev stående ved den westfalske. Det er ikke så overraskende, da pumpernickel er en westfalsk specialitet, og mærket Mestemacher forhandles over hele verden. I modsætning til en del andre mærker er Mestemacher ikke sød, hvilket i forbindelse med ost og i øvrigt andet pålæg er helt rigtigt.

Pumpernickel skal være fugtigt, når det spises og må derfor være meget omhyggeligt emballeret i flere lag folie for ikke at tørre ud eller mugne. Skiverne ligger tæt sammenpresset og skal skilles fra hinanden ved hjælp af en bordkniv.

PELSENS SOMMERPLEJE

Hvis man selv vil opbevare sin pels, skal man ofre lidt omhu på at gøre det bedst muligt.

Først pustes pelsen med støvsugeren (slangen sættes for udblæsningshullet). Dernæst hænges den til luftning i skyggen, bankes ganske let og børstes, også med let hånd, med og mod hårene. Lad ikke pelsen hænge for længe i fri luft uden opsyn, for fuglene har et godt øje til pelsvarer. De plukker hårene af til redens indretning.

Pelsen hænges til side på en kraftig, velformet bøjle og knappes. Den beskyttes bedst i en rummelig pose af et let bomuldsstof.

Både pels og pose kan sprøjtes med et mølmiddel f. eks. Lianin fra aerosoldåse. Pelse må ikke hænges i plastposer, de er for lufttætte, og plasten suges på grund af statisk elektricitet mod pelsen og trykker hårene. Pelsen skal hænge frit, ikke trykkes af andet tøj i garderoben.

Svar

KAGECREME

* Er det rigtigt, at Karen Koks is- og dessertpulver er udgået? Det vil blive svært at undvære, for det er så godt til kagecreme til lagkager og billigt i brug. Jeg håber, det kommer igen. — B. J., Helsingør.

* Desværre er is- og dessertpulveret udgået. Årsagen er dels en for lille afsætning, men navnlig at brugsen også forhandler en pose med koldrørt lagkagecreme til 1,10, og som har ganske de samme anvendelsesområder. Vi kan derfor trygt anbefale at bruge den koldrørte lagkagecreme til såvel isdesserter som kagecremer. Der er opskrifter bag på posen på lagkagecreme, cremesovs og vaniljeis.

Undertøjets størrelser

* I februar omtalte Forbruger-Nyt brugsens Noritaundertøj og nævnte en undertrøje uden busteindsnit og med brede skulderstropper. Det er lige den facon, jeg har efterlyst, men det viser sig, at 46 er den største, der er at få. Der er vitterligt mange, der har brug for størrelse 48. Det er dog ikke nogen helt unormal størrelse, men den fås altså kun i de kraftigere kvaliteter. Hvorfor nu det? Fordi man er kraftig, kan man da godt ønske undertøj i en let kvalitet. I øvrigt gælder det samme for cardigan, golfer o. l. Vi er så mange 48'ere, at der næppe er nogen risiko forbundet ved at tage nogle stykker undertøj og andet hjem i størrelse 48. — Else Pedersen, Absalonsgade 14, Rønne.

* De har helt ret, og vi bringer med glæde Deres klageråb, som sikkert vil vække vore brugere op til dåd. Foreløbigt har det medført, at FDB har sørget for at omtalte Norita-undertrøje nu kan fås gennem brugsen i størrelse 48. Hvis brugsen eller Quickly ikke har den hjemme, rekvireres den på ordrenummer 73 43 78 S. Prisen er ca. 7,85 kr.

Klageråbet fortjener at belønnes med 50 kr.

DAME-ARBEJDSTØJ

* For et par år siden købte jeg i brugsen et par sæt dame-arbejdstøj, bestående af petrolfarvet overall og jakke, tegnet af elever fra kunstindustriskolen. Nu er de desværre udgået, men

HJÆLP I NØDEN ...

Håret skulle have været vasket — nåede det ikke ...

Den vise kender vi alle, også et stort schweizisk kosmetikfirma, som den inspirerede til en tørshampoo ved navn PAN i spraydåse, og som vasker håret uden en dråbe vand.

Det tager tre minutter at få håret rent, let og blankt, og lagt lokkerne i de rette folder med børstens hjælp.

PAN indeholder bl. a. lanolin, som hindrer, at håret tørrer ud. Der er udførlig brugsanvisning på dåsen, som bør følges nøje. En dåse PAN koster 14,50 kr. og rækker til 20–25 gange.

jeg fik da et par jakker til udsalgspris og regnede så med selv at kunne sy et par overall til dem.

Men det viser sig, at jeg kun kan få stoffet i en meters længde 80 cm bredt. Jeg står nu med fire jakker og to overall med huller i. Kan De hjælpe mig, så jeg enten kan få stof til at sy nogle overall selv, eller om vi kunne få petrol-overall'en med den gule elastik i ryggen igen? Jeg tror mange vil være lige så glade for det som jeg. — Helga Rud, Sølvgade 21, Marstal.

* FDBs beklædningsfabrikker oplyser, at på grund af for lille efterspørgsel på dame overall måtte de gode nye modeller desværre også udgå, men gennem brugsen kan beklædningsfabrikkerne standardstoffer til arbejdstøj bestilles i metermål. Stofferne ligger i 162 cm bredde og fås i farverne petrol, blåstristret og khaki. Til brugsen opgives blot hvor mange meter stof og i hvilken farve, det ønskes. Stofferne er også meget velegnede til drengebukser og cowboybukser.

MARGARINE OG PRISER

* Den meget omtalte og af sundhedsmæssige grunde opreklamerede plantemargarine er betydeligt dyrere end den „almindelige“ margarine. Det kan i nogen grad forsvares, hvis den virkelig er så meget bedre. Men hvorfor kan den så ikke købes i en billig husholdningspakning som Trekroner i stedet for i de nok noget dyrere bægre, som alligevel kasseres. Er fremstillingsmetoden og råvarerne til plantemargarine virkelig så kostbare, at det kan rimeligsgøre en så stor prisforskel som der er på Karen Koks plantemargarine, Trekroner og „25“? Her kommer hensynet til fami-

liens sundhed og husmoderens prisbevidsthed virkelig i konflikt med hinanden. — Ellen Pedersen, Duebrodrevej 11, Ålborg.

* Fra Vibyfabrikkerne, som fremstiller FDBs margariner, har vi modtaget følgende svar:

Det er rigtigt, at Karen Koks plantemargarine er noget dyrere end f. eks. Trekroner. Såvel råvarerne som emballagen har sin andel heri. Vi ønsker at fremstille en margarine af så stor vel-smag som mulig, og desuden en margarine, der sundhedsmæssigt har den bedst mulige sammensætning på basis af de erfaringer, videnskaben har i dag. For at opnå disse fordele, er det nødvendigt, at margarinen er overvejende vegetabilsk, og de vegetabiliske olier, der indgår i Karen Koks plantemargarine, er dyrere end animalske fedtstoffer.

Når der anvendes bægre som emballage i stedet for den billigere foliepakning, skyldes det dels ønsket om at have en pæn pakning, der kan sættes direkte på bordet, og dels hensynet til margarinen konsistens.

Margarinen er fremstillet, så

den er let at smøre på brødet, selv om den tages direkte fra køleskabet. Dette medfører, at en billigere emballage som f. eks. folie ikke er velegnet, hvis margarinen opbevares i længere tid udenfor køleskabet, idet den kan blive for blød såvel hjemme som under distributionen.

Spørgsmålet om margarineres sundhedsmæssige egenskaber formoder vi hentyder til deres indhold af mættede og umættede fedtsyrer og deres indflydelse på organismen. Det er et meget indviklet, og endnu ikke klarlagt, problem.

Forskerne mener, at blot de „mættede“ fedtsyrer, som findes i varierende mængder i de fleste fedtstoffer, men mest i de animalske (dyriske), er ledsaget af en vis mængde umættede (også kaldet essentielle = nødvendige) fedtsyrer, skulle en eventuel uønsket virkning være ophævet. Alle FDBs margariner indeholder mindst den dobbelte mængde — og Karen Koks plantemargarine fire gange så meget — af disse essentielle fedtsyrer, og opfylder derfor fuldtud ernæringsvidenskabens krav af i dag.

FIN MAD - men anderledes

HVORFOR skal gæster altid have oksefilet eller kalvefilet, dyreryg eller svinekam, eller fjerkræ?

Andet kød kan smage fuldt så godt og til-laves meget mere varieret, så hvorfor ikke sige som Panduro „Rend mig i traditioner-ne“. Karen Kok gør det og serverer *kalve-haler i hvidvin* som hovedret til en gæste-middag. *Forretten* er også utraditionel, men den er nem og meget pikant og ser så smuk ud. Til gengæld er *desserten*, Karamelrand med frossen fløde, en gammel, men næsten glemt kending.

Karamelrand har ry for at være vanskelig. Det passer ikke, hvis den udførlige opskrift her blot følges ganske nøje. Den indeholder nemlig et par små fiduser, der sikrer det helt fine resultat. Karamelrand kan godt laves dagen før den skal serveres, men må først vendes ud af randen et par timer før.

Forret

Kaviar med creme fraiche (6 personer)

2 glas kaviar à 100 g, ¼ l creme fraiche, 1 citron.

Kaviaren anbringes i en krans af creme fraiche. Citronen skæres i både og lægges på fadet. Ristet brød serveres til.

Creme fraiche kan købes i bægre med 200 g og røres op med lidt fløde. Den kan laves af piskefløde og kærnemælk mindst 24 timer før brug: En kvart liter piskefløde og

en spsk. kærnemælk lunes ganske lidt. Hæl-des i en skål og står ved stuetemperatur i ca. 24 timer. Den syrnede fløde piskes let med piskeriset og er færdig til brug.

Hovedret

Kalvehaler i hvidvin (6-8 personer)

2 kg kalvehaler, 100 g margarine, ½ kg små løg, ½ kg gulerødder, ½ tsk. karry, ½ tsk. paprika, ¼ tsk. basilikum, ¼ tsk. merian, ¼ tsk. hvidløgssalt, 1½ spsk. salt, ½ l hvidvin, 1 ds. flåede tomater, ½ kg champignons, evt. hakket persille.

Kalvehalerne deles i leddene. Størstedelen af talgen skæres fra. Halerne brunes i marga-rinen i gryden. Løgene skæres i kvarter og gulerødderne i skiver og brunes med. Kryd-derierne tilsættes. Hvidvinen og juicen fra tomaterne skænkes ved. Ragouten koger un-der låg ved svag varme 2-3 timer til kødet er mørt. De sidste 10 min. koger de udskivede champignons og tomaterne med. Kartoffel-mos eller flûtes serveres til.

Dessert

Karamelrand med frossen fløde (6 personer)

KARAMEL
250 g sukker,
1½ dl vand.

RAND
7 æg,
2½ spsk. sukker,
7 dl mælk,
1 stang vanille.

KARAMEL: Sukkeret smeltes på tør pan-de ved svag varme *uden* omrøren. Ryst pan-den let nu og da. Når karamellen begynder at skumme har den fået den rette brune farve og hældes straks op i den *varmede*, men helt tørre randform. Formen beklædes med karamellen på følgende måde: Hold rand-

formen med en tyk klud (grydelapper, dob-beltlagt karklud el. l.) under i den ene hånd. Ca. halvdelen af karamellen hældes i rand-formen, som drejes for at fordele karamellen i hele formen. Samtidigt trækkes karamellen op langs randens sider med pandeknivens hjælp. Det gør ikke noget, at karamellen er noget uregelmæssigt fordelt på siderne.

RANDEN: Mælk, æg, sukker og den flækkede vanillestang bringes i kog. Æggene piskes let sammen. Den kogende mælk hældes i æggemassen under omrøren. Det hele skal sies gennem sigten, før det hældes i den kara-melbeklædte randform.

Randformen dækkes med aluminiumsfolie. Den sættes i vandbad i ovn eller gryde ved svag varme (ca. 100 grader). I gryden må vandet kun lige nå kogepunktet. Randen stiv-ner i løbet af 50-60 minutter prøv med en metalpind eller lille kniv om den er stiv). Når randen er helt kold, vendes den ud på et fad. Den frosne fløde skives op midt i randen og pyntes med lidt karamelsovs.

KARAMELSOVS: Resten af karamellen på panden koges af med vand under stadig om-røren med pandeknivens, til det hele er smel-tet sammen til en jævn sovs. Karamellen bli-ver tykkere, når den er kold, og kan even-tuelt fortyndes med mere vand eller hedvin.

FROSSEN FLØDE

½ l piskefløde, 2 spsk. flormelis, ½ vanille-stang.

Fløden piskes stiv og smages til med flormelis og vanille. Flødeskummet hældes i en bageform og dækkes med aluminiumsfolie. Sættes i fryseren i ca. 3 timer. Bruges køle-skabets frostrum beregnes mindst 4 timer. De opstillede dekorationsgenstande er i privat eje.

derfor er der bedre træk i Cecil..!

Cecil er altid ensartet rullet..!

...og så kan man smage den gode tobak i Cecil..!

En lille pause... en hyggelig sludder... ild på en Cecil: den er altid perfekt rullet af fyldige, mættende blended-tobakker...

...så er der tid til en Cecil

SKANDINAVISK TOBAKSKOMPAGNI

CECIL
BLENDED
KING SIZE

CIRKEL KAFFE i smag med tiden

foretrækkes af 1 million kaffekendere

Vælg Cirkel kaffe, så ved De, hvorfor 1 million kaffekendere aldrig drikker andet! Cirkel kaffe er datomærket, så De altid kan kontrollere friskheden. Fås i 4 forskellige konstante top-kvaliteter: Luxus Cirkel i vac-dåse samt Blå, Hvid og Rød Cirkel. Der er netto-vægt i poser og dåser, så De får kaffe for alle pengene!.....

HB & BRUGSEN